

Trzecie Sprawozdanie

DYREKCYI

c. k. wyższej szkoły realnej

we Lwowie,

za rok szkolny 1876.

1876

WE LWOWIE, 1876.

Nakładem funduszu szkolnego.

Z drukarni K. Pillera

Ry. 1224
Spr. 143

Treść.

I. Cel i stanowisko szkół realnych.

II. Kronika i statystyka zakładu za rok szkolny 1870. przez Dyrektora.

Cel i stanowisko szkół realnych.

Teraźniejszy ustrój szkół realnych jest utworem nowszych czasów. Z tego też powodu mniej znanym niżby należało, jest cel i plan szkół realnych w oświeceniowych warstwach naszego społeczeństwa.

Reorganizacya szkół realnych, wprowadzona w roku 1872, okazuje w porównaniu z dawniejszym planem tychże wiele zmian istotnych, z czego wnioskować należy, że tak pojęcie celu, jak i użycie środków doń wiodących znacznie uległo zmianie. Nie wchodząc w ściślejszy rozbiór i ocenienie zapatrywań, których wynikiem był dawniejszy plan szkół realnych, a które dzisiaj jako zastarzałe i wymogom postępu nie odpowiednie nowszym zapatrywaniom miejsca ustąpić musiały — przystępujemy od razu do rzeczy, i w niniejszym artykule będziemy się starać wyszczególnić i uzasadnić tak cel, który w dzisiejszym czasie szkołom realnym wytknięto, jakoteż plan naukowy ściśle zastosowany do wspomnianego celu.

Celem szkół realnych zupełnych czyli wyższych jest: 1. Przynależność młodzieży ile możliwości wykształcenie ogólne, uwzględniając przytem (co niezbędna) w szczególniejszy sposób nauki matematyczne i przyrodnicze. 2. Przygotować należyte młodzież do nauk zawodowych w wyższych instytucjach, jakoto: w akademiach technicznych, górniczych, szkołach lasowych, i t. p.

Stawiając wykształcenie ogólne na pierwszym miejscu, określonym jest cel szkoły realnej bardzo wyraźnie; niepotrzeba by więc uzasadniać bliżej tego celu, gdyby dotychczas tu i ówdzie nie występowało ze zdaniem, że tylko zakłady naukowe zwane gimnazjami są w stanie osiągnąć cel wyżej wspomniany.

Źródła tego zdania mylnego po części już w samej nazwie „szkoła realna“ szukać należy, która to nazwa powstała w owych czasach, gdy pedagogowie mniemali, że tak zwaną realność można użyć zamiast idealności, czyli że realne poglądy wystarczą do umysłowego wykształcenia. W nowszych czasach ustaliło się przekonanie, że wykształcenie do obranego sobie na przyszłość zawodu, jest celem każdego zakładu naukowego, czy to nazwanego gimnazjum czyli szkołą realną — przyczem czynimy uwagę, że nie należy mieszać pojęć, i brać za jedno i tożsamo powołanie, a zatrudnienie praktyczne, czyli obranie sobie pewnego stanu gwoli zastąpienia jego interesów.

Ani gimnazjum, ani szkoła realna nie ma dążności wykształcić młodziana tylko dla tak zwanych praktycznych celów. Oba zakłady naukowe zamierzają młodziana przygotować i niejako uzdolnić, by w przyszłości w danym razie rozpatrzywszy się w stosunkach życia i wymaganiach społeczeństwa, mógł nadarzające się mu, a sprzyjające

jego zasobowi wiedzy, stosunki dla siebie korzystnie wyzyskać, niemi zawiadnąć, z już istniejących nowe wyrobić, i wszystkim praktycznie podołać.

W tym celu winna szkoła realna zwrócić uwagę swą na zastęp pracujący w gminie i w państwie, wśród stosunków wzajemnie oddziaływających, i prowadzić młodzież do samoistności, dzielności w tworzeniu nowych pomysłów, bez czego nigdy nie miałyby prawa stanąć na równi z młodzieżą duchownie wykształconą w gimnazyach.

Z tego wynika, że tak szkoły gimnazyalne, jako też szkoły realne powinny do jednego dążyć celu, który innym nie jest, jak ogólnem wykształceniem humanitarnem, dozwalającem uczniowi rozpatrzeć się rozumnie za granicami wytkniętego przyszłego praktycznego zawodu, a przez podanie jego duchowi obrazu świata idealnego, ułatwić mu zrozumienie stanowiska swego w świecie materyalnym.

Praktyczne momenta nadają równie szkole gimnazyalnej jak i szkole realnej odmienny charakter, którego wynikiem dla szkoły realnej będzie obok odmienniej formy nauki, także w wielu względach inny materyał naukowy. Nie podlega wątpliwości, że nauka w szkole realnej, jeżeli ma prowadzić do przeniknięcia duchowego realiów, powinna być kształcącą formalnie, gdyż bez wyćwiczenia i wzmocnienia władzy pojęcia, nie sprowadzi ona obznajomienia się równie z realnym jak i z idealnym poglądem na rzeczy.

Następca się zatem pytanie, jakim sposobem i jakimi środkami szkoła realna wykształcać ma ogólnie i formalnie, by sprostować mylne mniemanie, że między szkołą realną a szkołą gimnazyalną istnieje istotna sprzeczność, i że celem szkoły realnej nie może być nic innego, jak tylko przysposobienie do życia praktycznego, działającego w dziedzinie przemysłu, handlu i rękodzieł, wogóle w obrabianiu i przysposobianiu materyału, służącego do bezpośrednich potrzeb materyalnego życia.

Podług planu dla szkół realnych można materyał naukowy rozdzielić na trzy grupy.

Do pierwszej grupy policzyć należy religią, historią, i języki żyjące. Do drugiej grupy zaliczamy matematyczne i przyrodnicze nauki, po części i geografią. Do trzeciej grupy nauki kształcące i budzące pojęcie piękna, jako: rysunki, kaligrafią, i t. p.

W planie organizacyjnym zajmuje nauka religii pierwsze miejsce, słusznie bowiem, by ta nauka, której przedmiot jest najwznioślejszy: poznanie miłości Boga w jego stworzeniu i ztąd wypływającego dla nas obowiązku odwzajemnienia się miłością ku Niemu i bliźnim, przodowała wszystkiem innym naukom. A jeżeli liczyć się należy z faktycznymi stosunkami, tedy wyznaczyć potrzeba, że bardzo pożądaną jest rzeczą, aby w szkole panował duch religijny, a tém bardziej w szkole realnej, by usunąć podejrzenie łatwo powstać mogące, że szkoła realna upatruje przeznaczenie człowieka wyłącznie w dobrobycie jego materyalnym. Takby było istotnie, gdyby cała nauka nie zmierzała do skierowania woli młodzieży w prawdziwie religijną stronę. Wpływowe działanie szkoły jest tu niezbędnie potrzebnem, bacząc na to, że to, co z domu we względzie religijnym młodzież przynosi, żadną

miarą wystarczyć nie może. Ubolewać nad tem trzeba tem więcej, im bardziej uczy doświadczenie, że szkoła ma dość do czynienia z wykreowaniem złego, że musi walczyć z postronnymi nieprzyjawnymi wpływami, starając się rozdzielać coraz częściej się pokazujący między domem a szkołą zagładzić, a działając na pojedyncze indywidua tylko w danym razie częściowo, t. j. o ile zakres i władza szkoły wystarcza, uczynić to może, przeto też mało ma czasu wpływać na każdego w sposób dodatni, wdrażając go do religijności i obyczajności.

Ztemwszystkiem jednak, dobry pedagog nie powinien się odstraszać, a chociaż nie może z góry mieć pewności, iż w boju ze złem, rozszerzonem w świecie, odniesie świetne zwycięstwo, to jednak powinien się starać ile możności kłaść tamę zepsuciu w szkole. W tym celu powinien działać roztropnie, nie mieszać się w sprawy czysto światowe, z naukowem wychowaniem związku nie mające, zwłaszcza nie wywoływać sporów partyjnych lub konfesyjnych; w takim bowiem razie zamiast wprowadzić w działanie ład i porządek, będzie twórcą zamieszania i nieładu.

Jeżeli mu się uda za pomocą nauki religii pozyskać głowę i serce elewów, wtedy szkoła posłannictwo swe wypełniła.

Zadaniem fachowem nauczyciela religii jest, potęgę wiary nad sercem ludzkim wznieść do ustalenia przekonania wiarowego w indywiduach przez harmonijne działanie na wszystkie władze duszy. Z tego wynika, że religia nie powinna być li przedmiotem nauki pamięciowej, i że we względzie wykształcenia religijno-moralnego młodzieży małoby bardzo działało, gdyby n. p. zapełniano umysł młodzieńczy tylko abstrakcyami, szematycznem kawałkowaniem i niepedagogicznemi definicyami. Suchym przedmiotem naukowym, i tylko środkiem do wykształcenia ogólnego nie powinna być religia, w takim razie bowiem miasto udzielenia jej królewskiej władzy, poniżonoby ją do roli służebnicy.

W planie organizacyjnym następuje po nauce religii, nauka języków żyjących.

Nauka ta winna doprowadzić ucznia szkoły realnej do tych samych rezultatów, jakie się w gimnazyach dopiero przy współdziałaniu nauki języków klasycznych, tudzież logiki i psychologii osiąga; a ztąd widoczna, że nauka języków nowożytnych w szkole realnej ma bardzo ważne lubo trudne zadanie, skoro bez poprzedzającego przygotowania ucznia w staroklasycznych językach, musi że tak powiem o własnych siłach młodzieńca wszechstronnie rozwijać, jego umysł kształcić, doprowadzić do trafności sądów i jasnego ich wypowiedzenia, urabiać charakter, a w dalszym ciągu wykształcić młodziana pod względem estetycznym, wzbudzić w nim poczucie piękna w naturze i sztuce, bez czego prawie niepodobna, aby szkoła mogła wydać zdolnego technika. Zatem nauka języków nowożytnych ma w szkole realnej tak obszerne pole działania iż wcale nie należy jej spychać na drugi plan, owszem wielce na miejscu byłoby życzenie, ażeby przez zaprowadzenie języka francuskiego, duchowo kształcący wpływ filologii na umysły młodzieńcze doznał tem skuteczniejszego poparcia.

By zaś kiedyś młodzian mógł prowadzić życie odpowiednie swemu stanowisku jako obywatel kraju i państwa, potrzebny mu prócz

nauki religii i języków, jeszcze inny zasób wiedzy; rozumiemy tu naukę historii, która oparta na geografii w czysto dydaktycznym względzie przez wiele potężne podniecanie sił intelektualnych największe usługi formalnemu wykształceniu przynosi. Zarzut, że przyszłemu technikowi nie potrzebna wiedza historyczna, odeprzeć łatwo; młodzieniec nie powinien dojrzywać tylko na praktyka czyli człowieka do spraw powszednich, materyalnych, na negocyanta (Geschäftsmann), i t. p. i mnożyć liczbę ludzi małodusznych, nie mających odwagi do wielkich i zdumiewających przedsięwzięć przynoszących zaszczyt duchowi ludzkiemu, a będących ludźmi małoduszными z powodu nie wyrobionej władzy inaginacji i czucia. Tacy, wciśnieni w ciasne koło codziennego tworzenia i codziennego zarobku, w niem się jednostajnie i prozaicznie obracają.

Elw szkoły realnej ma obecnie wielkie powołanie. Potrzebuje on w dojrzałym wieku gwiazdy przewodniej, wskazującej kierunek jego życiu, by z czasem nawet nie z zupełną świadomością we wszystkich punktach niechybnie przecież tam zaszedł, gdzie by mógł znaleźć pociechę po złudnych nadziejach, i zaczerpnąć odwagi do wytrwania w walce życia.

Do drugiej grupy nauk w szkołach realnych zaprowadzonych zaliczamy matematykę i nauki przyrodnicze. — Już należyte traktowanie historii powszechniej rozjaśnia pojęcie młodzieńca do tego stopnia, iż okiem wolnym od grubych przesądów i zabobonów gminu patrzy na świat — owe mary dzikiej wyobraźni, widma straszliwe, które przez długie wieki panowanie swe złowrogie rozpostarły nad światem, znikają przed jego oswobodzonym duchem, wskutek czego poczyna on lepiej czytać w księdze przyrody, poznawszy jej wiecznie piękne i nieodmienne prawa.

Wszystko to zdziała umiejętnie zgłębianie nauk przyrody, oboznanie się z prawdami matematycznymi, tak rozwijającemi i potęgującemi władzę sądu.

Już przez to, iż wyżwspomniane umiejętności lubo nic z sobą wspólnego mieć się nie zdają, gdy jednak do rozwinięcia tejże samej władzy rozumowej tak się przyczyniają, podaną jest nauczycielowi wskazówka, by między grupą pierwszą a drugą nauk starał się wykryć i zachować związek naturalny. — Wszakże by nauka najpomysłniej się powiedła, trzeba użyć do tego należytej metody i strzedz się w udzielaniu nauk matematyczno-przyrodniczych w szkole realnej traktowania takowych po akademicku lub po utilitarne mu; niezbędną tu jedynie metoda kształcąca. Wypływa to z uwagi na następstwa, jakieby się okazały używając jednej z pomienionych dwóch metod. Prelekye że tak powiem z katedry osłabiają w słuchaczu zajęcie się umiejętnością i wykształceniem na całe życie, i stawiają doń wymagania, którym dla niewyrobionej jeszcze wiedzy intelektualnej podołać nie może — a przytem zawsze przypuszczają z góry wielki stopień duchowego rozwoju, którego młodzian jeszcze nie posiada. Utilitarne zaś t. j. do pewnego praktycznego celu skierowane traktowanie przedmiotu pozbawia naukę wszelkiej godności, poniża ją, a co więcej, nawet dla tak podrzędnego celu jak wyprowadzenie z nauki natychmiastowego w oczy bijącego pożytku, staje się szkodliwym, a przynajmniej bezowocnym. Młodzież

w szkołach realnych ma być tak uczoną, by rozszerzała swój widokrąg duchowy w miarę jak się rozszerza jej widokrąg fizyczny. Niejeden z uczniów jest powołanym wstąpić jako maź do szeregu wyżej wykształconych, zatem powinien dojść do takiego stopnia wiedzy, aby ten go nie tylko przy ocenianiu zwykłych zjawisk przyrody nie zostawiał w ciemności; lecz dozwalał mu poznać istotny i konieczny związek tychże, i zdolnym uczynił ocenić miarę i prawo, panujące między siłami przyrody na pozór sprzecznymi, i nawzajem się zwalczającymi.

Wprawdzie nieda się zaprzeczyć, że szkoła ma wielkie do pokonania trudności, gdyż w pewnym oznaczonym czasie winna obrobić z uczniami — takowym przygotować, i już urobiony podać znaczny zasób nauki przyrodniczej. Otóż nauczyciel wtedy tylko podoła zadaniu: by nauki przyrodnicze były kształcące umysł młodzieńca, i by uczeń poznał dzisiejszy stan oświaty, jeżeli w nauce zachowuje ile możliwości charakter historyczny t. j. jeżeli na postępowy rozwój umiejętności przyrodniczych, i ścieranie się z przesadami i błędami dawnych adeptów zwróci uwagę.

Uznany jest oddawna kształcący wpływ matematyki na rozum młodzieńczy. Matematyka jest umiejętnością niezmiennych praw nie tylko w formie ale i w przyrodzie, w której wszystko uporządkowane podług wielkości, miary, i liczby. Szkoła nie może zapoznawać znaczenia matematyki nawet ze względu na potrzeby praktycznego życia, wiedząc dobrze jaki wpływ wywiera ta umiejętność na zaspokojenie naszych najważniejszych potrzeb. Niezrównany zaś wpływ wywiera nauka matematyki na kształcenie władzy myślenia, przyzwyczajając ucznia do ścisłego i dobitnego wyrażania się, wdrażając go najodpowiedniejszym sposobem do loiki, bez której wiedza pozbawiona jest wszelkiej wartości. Zależy to wszystko wprawdzie od sposobu nauczania, który wtedy tylko będzie kształcącym, jeżeli pobudza do myślenia i wyrabia w uczniu samodzielność i pewność w rozumowaniu o tyle, o ile nie poprzestaje na mechanicznem tylko i pamięciowem nauczaniu. Co więcej, wpływ matematyki na moralne wykształcenie człowieka nie da się zaprzeczyć, zważywszy, że jako wrodzony zmysł do jedności w człowieku uwytadnia się dobitnie w matematyce, tak też i wola skierowaną bywa do trzymania się zasad niezmiennych i żadnym wyjątkom niepodlegających.

Nauki przyrodnicze: fizyka, historia naturalna, chemia, geografia fizyczna, prowadzić mają młodziana do tego, by duchownie mógł używać świata widomego z samowiedzą, i znaleźć w nim źródło czystych namiętności, wzniósłych i ludzkich wrażeń. Nie powinna ta nauka być krepowaną przez zastosowanie tylko do codziennych zwykłych potrzeb życia, czyli utilitarność nie ma być ostatecznym celem nauki. Ona nie tylko ma rozszerzać wiedzę, ale co ważniejsza, w niej się zagłębiać. Tym sposobem wytworzyć można w uczniu przekonanie: że chociaż znaczne już postępy uczyniono w znajomości przyrody, nierównie więcej jeszcze pozostaje do poznania, a co z tego wynika: nie należy mieć równego zapatrywania z gminem, który wszystko co istnieje mierzy skalą użyteczności; u którego też to tylko zasługuje na uwagę co jest w bieżącej chwili pożytecznem. Z tem zapatrywaniem się nauka

można pogodzić i ten wzgląd, że nie należy spuszczać z oka pożytku bezpośredniego t. j. zastosowania praw przyrody w nadarżających się okolicznościach. Niezaprzeczoną bowiem jest prawdą, że zadowolenie powstające z pojęcia praw natury, w tój mierze się wzmaga i rośnie, w jakiej zastosowanie praw tych poznajemy. Będzie rzeczą nauczycieli zwracać na to szczególną uwagę, by w umyśle uczniów wrażenie piękności i wielkości w naturze nie było skrzywionem i spaczonem przez materialne zastosowanie do codziennych potrzeb życia. Do nauczyciela należy poznać wymagania czasu, by osądzić, które części z obszernej materji nauki są ważniejsze, i wymagają traktowania ściśle w rzeczy wchodzącego. Co do nauk przyrodniczych, równie jak i co do wszystkich innych służyć powinno prawidło wypowiedziane przez Giseke'go: *Lieber die Hälfte ganz, als das ganze halb* — cobym po polsku wyraził: Lepiej połowa całkowicie — niż całość połowicznie.

Do trzeciej grupy nauk zaliczamy rysunki, kaligrafię, modelowanie, gimnastykę i t. p. Przeznaczeniem nauk tych jest, to co inne umiejętności czynią w służbie piękna, podać wiedzy ucznia za pomocą artystycznych wykonywań, czyli doprowadzić do tego, by wewnętrzne (intelektualne, etyczne, i estetyczne) życie ucznia, tym działaniem na zewnątrz się uwytatniało. Atoli te nauki wtedy tylko cel zamierzony osiągną, jeżeli pozostaną w harmonijnym związku z innymi naukami, i z równą tamtym traktowane będą starannością.

Ważność nauki rysunków okazuje się już z tego, że ona odkrywa człowiekowi coraz nowe i piękne sposoby używania świata pod zmysły podpadającego, odsłania przed nim całą dziedzinę form i barw, nowy niejako organ budzi w nim do życia, nowe pojęcia wytwarza, słowem: daje mu się przejąć pięknoscią natury, ucząc ją uwielbiać i miłować. Nauka rysunków należy do najskuteczniejszych środków wykształcenia, gdyż metodycznie ćwiczy oko i rękę, ducha i umysł zatrudnia, i wykształca zmysł poczucia proporcji i piękna. Osobliwie zaś w szkołach realnych odgrywają rysunki ważną rolę, gdyż tu nietylko są rysunkami odrębnymi, jak w szkołach gimnazyalnych, ale ze się tak wyrażę, także rysunkami matematycznymi.

Ponieważ kształty wszystkich utworzonych przez przyrodę lub przez człowieka ciał, zasadzają się na ogólnych matematycznych stosunkach skąd początek swój biorą, (jak to spostrzegać się daje w sposób najpojedynczy i najczystszy na tak zwanych bryłach geometrycznych,) tedy jasną jest rzeczą, że rysunek geometryczny musi być podstawą wszystkich rysunków. Przeto poczynają się rysunki w pierwszej klasie szkoły realnej od najpojedynczych geometrycznych kształtów, przechodzą potem na kombinacje tychże, postępują w dalszym ciągu do ornamentu geometrycznego, i kończą się głównymi kształtami geometrycznymi w przestrzeni, rysowaniem podług modeli z drutu, drzewa, i gipsu. Nauka na najniższym stopniu t. j. w klasach początkowych powinna się zaczynać od poglądu skutecznego wolnem okiem czyli zmysłem wzroku, przyczem przeoczyć nie należy, jak potrzebną już na tym stopniu kształcenia się jest rzeczą, by elew pogląd przeistoczył w pojmowanie i świadomość tego co ma przed oczyma, by to czemu

się dobrze przypatrył wyraził jasnymi słowy, a co się odtworzyć da, odtworzył. W dalszym rozwoju nauki rysunków geometrycznych (przez co w pewnym względzie geometrya staje się sztuką,) rozwija się w uczniu władza za pomocą której w wypadkach nadarzonych samodzielnie i twórczo sobie poradzić zdoła; a geometryi, jako umiejętności wyświadcza się ważną przysługę, gdyż tym sposobem naukowe twierdzenia daleko mocniej w pamięć ucznia się wbijają, niż gdyby tylko pojęcia w szeregu teoretycznym przesunęły się przed jego duchem.

Równocześnie z rysunkami geometrycznymi udziela się uczniom od drugiej klasy zaczawszy i rysunków odręcznych, które nie tylko do praktycznych zmierzają celów, ale szczególniej mają wyrabiać smak, i prowadzić do wykształcenia estetycznego.

Niemniej też nauka kaligrafii służy do wyrobienia (obudzenia) poczucia piękna, a z tej przyczyny powinna więcej doznawać opieki niż zazwyczaj w szkołach doznaje.

Każde pismo ucznia powinno być kaligraficzne, o tyle o ile się od pisma wymaga, by było wyraźne, przyjemne i kształtne. „Złego pisma u ucznia nie powinien ścierpieć nauczyciel, gdyż co najmniej zdradza ono haniebne niedbalstwo“. Słowa te wyrzekł słynny historyk Niebuhr, który głęboko pojmował znaczenie praktycznego życia..

Zebrawszy w całość wszystko, cośmy dotychczas w uwagach naszych rozbierali, powiemy: pierwsza grupa nauk wykształca zmysł dobra, druga prawdy, trzecia piękna — a gdy wszystkie razem harmonijnie i metodycznie będą udzielane, wykształcą młodziana ogólnie i formalnie, zwłaszcza gdy nauczyciele nie spuszczą z oka, że celem szkoły nie jest nadanie uczniowi tylko wykształcenia intelektualnego, ale także i wykształcenia moralnego, które to czynniki razem złączone, niezbędne są w wychowaniu młodzieży.

Lwów, dnia 25. lipca 1876.

Dr. C. Rodecki.

Statystyka zakładu.

I.

Skład nauczycieli.

A. Z początkiem roku szkolnego.

Dyrektor:

1. **Rodecki** Czesław, dr. fil., dyrektor miejskiej szkoły handlowej i przemysłowej, członek szkolnej Rady okręgowej i c. k. Towarzystwa gospodarskiego.

Profesorowie:

2. **Rosenbusch** Ferdynand, uczył rysunków odręcznych w klasach III *a*, IV *a*, IV *b*, i IV *c*, — 16 godz.
3. Ks. **Lewandowski** Antoni, katecheta rz. kat., uczył religii w kl. I *a*, I *b*, I *c*, II *a*, II *b*, II *c* — 12 godzin.
4. **Kozłowski** Tadeusz, uczył języka niemieckiego w klasach I *b*, II *c*, III *c*, języka polskiego w II *c* od 1. grudnia — 20 godzin.
5. **Benoni** Karol, dr. fil. nie był w czynnej służbie.
6. **Służewski** Michał, uczył matematyki w klasach II *a* do 14. października, w IV *a* i IV *c* od 14. października, V *a* i V *b*, fizyki w IV *c* — 19 godzin.
7. **Pohorecki** Franciszek, uczył języka polskiego w IV *b* do 20. października, VI *a* od 21. listopada, VI *b* i VII, języka niemiec. w III *a* i V *c* — 19 godzin.
8. **Wolff** Emanuel, uczył historyi i geografii w kl. VI *a*, VI *b* i VII, języka niemieckiego w VII — 16 godzin.
9. **Soleski** Józef, uczył fizyki w klasach IV *a*, IV *b*, VI *a*, VI *b* i VII — 18 godzin.
0. **Za adil** Wacław, uczył historyi naturalnej w klasach V *a*, V *b*, V *c* i VII, języka niemieckiego w II *a* od 1. paźdz. — 18 godz.

Nauczyciele:

11. **Gramski** Marcei, chemik sądowy i korespondent c. k. Tow. geologicznego w Wiedniu; uczył chemii w klasach IV *c*, V *b*, VI *b* i VII, historyi naturalnej w II *a* — 17 godzin.
12. **Daszyński** Władysław, uczył geometrii technicznej i rysunku liniarnego w klasach IV *b*, IV *c*, V *a*, V *b*, VI *b* i VII — 18 godz.
13. **Waligórski** Franciszek, uczył języka polskiego w klasach I *c*, od 10. paźdz. III *b* od 8. listopada, VI *a* i VI *b* do 19. paźdz., języka niemieckiego w I *a* do 10. paźdz., w I *c* i III *b*, od 10. października — 18 godzin.
14. **Fedorowicz** Teofil, uczył geometrii i rysunków geometrycznych w klasach II *a*, III *b*, III *c*, IV *a* i VI *a* — 18 godzin.

15. **Hoszowski** Celestyn, uczył rysunków wolnорęcznych w klasach V c, VI a, VI b i VII — 18 godzin.
16. **Maryniak** Michał, uczył matematyki w klasach II b, VI a, VI b i VII — 18 godzin.
17. **Starkel** Romuald, uczył języka polskiego w kl. IV c, V a, V b i V c, języka niemieckiego w V a — 17 godzin.

Egzaminowani zastępcy nauczycieli:

18. **Borowiczka** Karol, uczył historii naturalnej w klasach I b, I c, II b, II c, języka niemieckiego w II b — 18 godzin.
19. **Skrzyński** Mieczysław, uczył geografii i historii w klasach III a, IV a, V c, języka niemieckiego w IV a — 17 godzin.
20. **Medweczy** Edward, uczył geometrii i rysunków geometrycznych w klasach I a, III a, V c — 10 godzin.
21. **Huppenthal** Franciszek, uczył języka niemieckiego w klasach IV b, IV c, VI a, VI b — 18 godzin.
22. **Święcicki** Paulin, uczył języka polskiego w klasach I c do 10. paźdz., II b, II c, III b, III c i VI b do 11. listopada; potem był dla słabości na urlopie — 15 godzin.
23. **Dworzański** Jan, uczył języka niemieckiego w klasach I c, III b, do 27. września — 11 godzin.
24. **Szarłowski** Alojzy, uczył geografii i historii w klasach II b, III b, III c do 1. paźdz. — 12 godzin.
25. **Mikoła** Ludwik, uczył matematyki w klasach I b, I c, II b do 1. października.

Zastępcy nauczycieli:

26. Ks. **Kostecki** Hieronim, dr. teologii, uczył religii gr. kat. we wszystkich klasach — 14 godzin.
27. Ks. **Pawłowski** Mikołaj, uczył religii rz. kat. w klasach III a, III b, III c, V a, V b, V c, VI a i VI b — 16 godzin.
28. Ks. **Korzeniowski** Stanisław, uczył religii rz. kat. w klasach IV a, IV b, IV c i VII, języka niemieckiego i geografii w I a od 10. października — 17 godzin.
29. **Engel** Adolf, uczył matematyki w klasach I a, III a, III c od 14. paźdz., IV a i IV c do 14. października, fizyki w III a — 19 godzin.
30. **Tschirschnitz** Wincenty, był za urlopem w szkole rysunków w Wiedniu.
31. **Grabowicz** Cyryl, uczył matematyki w kl. II c i III b, fizyki w III b i III c, geografii i historii w II b od 10. paździer. — 16 godzin.
32. **Bielawski** Mieczysław, uczył rysunków odręcznych II b, III c, III b, rysunków geometrycznych w II c — 16 godzin.
33. **Drzewicki** Józef, uczył geografii i historii w II a, III b, III c i V a, języka polskiego w IV a — 18 godzin.
34. **Tomaszewicz** Czesław, uczył historii naturalnej w kl. I a, VI a, VI b, języka polskiego w I b od 1. paźdz., II b od 1. grudnia, geografii w I b od 1. paźdz. — 17 godzin.

35. **Dobrowolski** Aleksy, uczył geografii i historii w kl. IV *b*, IV *c* od 15. paźdz. i V *b*, języka niemieckiego w V *b* — 16 godzin.
36. **Sokolowski** Antoni, uczył chemii w kl. IV *a*, IV *b*, V *a* i VI *a*, arytmetyki w II *a* — 16 godzin.
37. **Mierzwiński** Roman, uczył języka polskiego w kl. I *a*, II *a*, III *a*, III *c* od 1. grudnia i IV *b*, geografii i historii w II *c* — 19 godzin.
38. **Celner** August, uczył kaligrafii w kl. I *a*, I *b*, I *c*, II *a*, II *b*, II *c*, III *a*, III *b*, III *c* — 18 godzin.
39. **Holzmüller** Antoni, uczył rysunków odręcznych w kl. II *a*, III *c*, V *a*, V *b* — 16 godzin.
40. **Zagajewski** Feliks, uczył rysunków geometrycznych w klasach I *b* i I *c* — 8 godzin.

Egzaminowani kandydaci stanu nauczycielskiego
jako aplikanci:

42. **Dziwiński** Placyd, uczył arytmetyki w I *b* i I *c* — 8 godzin.
43. **Giedrojé** Antoni, uczył matematyki w IV *b* i V *c* — 8 godzin.

Asystenci:

1. **Fiala** Emil do chemii.
2. **Janelli** Franciszek do rysunków geometrycznych.
3. **Kłapkowski** Władysław do rysunków geometrycznych.
4. **Tokarski** Stanisław do rysunków odręcznych.

B. Zmiany w składzie nauczycieli

Zastępcy nauczycieli: **Mikuła** Ludwik, przeniesiony do Złoczowa; **Dworzański** Jan na rzeczywistego nauczyciela do Nowego Sącza; **Szarłowski** Alojzy, na rzeczywistego nauczyciela do Stanisławowa; **Medwetzy** Edward przeniesiony z początkiem II półrocza do Krakowa.

Ks. **Kostecki** Hieronim odszedł 14. maja na probostwo, a w miejsce jego mianowała wys. Rada szkolna ks. Jana **Bartoszewskiego** nauczycielem religii gr. kat.

Aplikanci pp. **Dziwiński** Placyd, **Giedrojé** Antoni i asystent **Janelli** Franciszek, mianowani zostali w ciągu II. półrocza zastępcami nauczycieli przy tutejszym zakładzie.

C. Skład nauczycieli z końcem roku szkolnego

Dyrektor:

1. Dr. **Rodecki** Czesław, jak wyżej.

Profesorowie:

2. **Rosenbusch** Ferdynand, uczył rysunków odręcznych j. w.
3. Ks. **Lewandowski** Antoni, katecheta rz. kat., uczył religii j. w.
4. **Kozłowski** Tadeusz, uczył języków polskiego i niemieckiego j. w.
5. Dr. **Benoni** Karol, był na urlopie.
6. **Służewski** Michał, uczył matematyki i fizyki j. w.

7. **Pohorecki** Franciszek, uczył języków polskiego i niemieckiego j. w.
8. **Wolff** Emanuel, uczył geografii, historii i języka niemieckiego j. w.
9. **Soleski** Józef, uczył fizyki j. w.
10. **Zawadil** Wacław, uczył historii naturalnej i języka niemieckiego j. w.

Nauczyciele:

11. **Gramski** Marcei, chemik sądowy i korespondent c. k. Tow. geologicznego w Wiedniu, uczył chemii i historii naturalnej j. w.
12. **Daszyński** Władysław, uczył geometrii technicznej i rysunku linearnego j. w.
13. **Waligórski** Franciszek, uczył języków polskiego i niemieckiego j. w.
14. **Fedorowicz** Teofil, uczył geometrii i rysunków geometrycznych w klasach II *a* do 1. maja, II *b* do 1. marca, III *a* od 1. marca do 1. maja, w III *b* i III *c* do 1. marca, V *c* od 1. marca, IV *a* i VI *a* — 11 godzin.
15. **Hoszowski** Celestyn, uczył rysunków odręcznych j. w.
16. **Starkel** Romuald, uczył języków polskiego i niemieckiego j. w.

Egzaminowani zastępcy nauczycieli:

17. **Borowiczka** Karol, uczył historii naturalnej i języka niemieckiego j. w.
18. **Skrzyński** Mieczysław, uczył geografii, historii i języka niemieckiego j. w.
19. **Huppenthal** Franciszek, uczył języka niemieckiego j. w.
20. **Święcicki** Paulin, był dla słabości na urlopie.
21. **Giedrojé** Antoni, uczył matematyki w V *c*, VI *a*, VI *b* i VII — 20 godzin.
22. **Dziwiński** Placyd, uczył geometrii w II *b*, III *b*, III *c*, VI *a*, (od 1. maja do 1. czerwca) matematyki w IV *b*, — 16 godzin.

Zastępcy nauczycieli:

23. Ks. **Pawłowski** Mikołaj, uczył religii rz. kat. j. w.
24. Ks. **Korzeniowski** Stanisław, uczył religii rz. kat., języka niemieckiego i geografii j. w.
25. Ks. **Bartoszewski** Jan, uczył religii gr. kat. we wszystkich klasach — 14 godzin.
26. **Engel** Adolf, uczył matematyki w I *a*, I *b*, III *a*, III *c*, fizyki w III *a* — 19 godzin.
27. **Tschirschnitz** Wincenty był za urlopem j. w.
28. **Grabowicz** Cwryl, uczył matematyki, fizyki, geografii i historii j. w.
29. **Bielawski** Mieczysław, uczył rysunków odręcznych i geometrycznych j. w.
30. **Drzewicki** Józef, uczył geografii, historii i języka polskiego j. w.
31. **Tomaszewicz** Czesław, uczył historii naturalnej, języka polskiego i geografii j. w.
32. **Dobrowolski** Aleksy, uczył geografii, historii i języka niemieckiego j. w.
33. **Sokolowski** Antoni, uczył chemii i arytmetyki j. w.

34. **Mierzwiński** Roman, uczył geografii, historii i języka polskiego j. w.
35. **Celner** August, uczył kaligrafii w I a, I c, II a, II b, II c, III a, III b, III c, rysunków geometrycznych w I a — 20 godzin.
36. **Holz Müller** Antoni, uczył rysunków odręcznych II a, III c, V a, V b, rysunków geometrycznych w V c od 1. maja do 1. czerwca, — 19 godzin.
37. **Janelli** Franciszek, uczył geometrii wykreslonej w IV b, IV c, V a, V b, VI b i V I od 1. maja — 18 godzin.
38. **Zagajewski** Feliks, uczył geometrii w I b, I c, kaligrafii w I b — 10 godzin.

Aplikańci:

39. **Dębicki** Franciszek, uczył matematyki w I c i II b — 7 godzin.
40. **Rembacz** Michał, uczył geometrii w II a i III a, — 7 godzin.
41. **Wasilkowski** Władysław, uczył języka polskiego wspólnie z nauczycielem I c — 4 godziny.

Asystenci:

1. **Fiala** Emil do chemii.
2. **Kłapkowski** Władysław do rysunków geometrycznych.
3. **Tokarski** Stanisław do rysunków wolnoręcznych.

Nauczyciele do przedmiotów nadobowiązkowych.

Historii kraju rodzinnego uczyli: **Dobrowolski** Aleksy, **Skrzyński** Mieczysław i **Drzewicki** Józef.

Ks. **Kostecki** Hieronim, uczył języka ruskiego.

Wolf Michał, religii izraelskiej.

Reaubourg Adolf, języka francuskiego.

Kropiwnicki Józef, języka angielskiego.

Poliński Józef, stenografii.

Hoszowski Celestyn, modelowania.

Gramski Marceł, praktyki chemicznej.

Gimnastyki uczono w zakładzie „Sokoła“.

III.

Rozkład nauk.

I. klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Mierzwiński Roman, b. Kozłowski Tadeusz, c. Waligórski Franciszek.*

Religia. 2. godziny tygodniowo. Zasady katolickiej nauki, wiary i obyczajów.

Język polski. Tygodniowo 4 godziny. Nauka o zdaniu pojedynczém rozwiniętém, nauka o formach imion i czasowników praktycznie w głównych zarysach na podstawie ustępów z Wypisów polskich, pod względem gramatycznym rozbieranych, objaśniających i ile możności poprawnie i płynnie opowiadających. Z głosowni tylko najniezbędniejsze zasady. Celniejsze ustępy po stósownem objaśnieniu wygłaszano. Co tydzień jedno zadanie.

Język niemiecki Tygodniowo 6 godzin. Odmiana czasowników słaba i mocna w czasach pojedynczych. Słaba i mocna odmiana rzeczowników i przymiotników, jakoteż odmiana zaimków i liczebników praktycznie przy tłumaczeniu przykładów niemieckich na polskie i odwrotnie podług Wypisów niemieckich Dra. Janoty. Bład przyimków przy nadarzonej sposobności podczas tłumaczenia.

W drugiej połowie drugiego półrocza rozbiór gramatyczny i tłumaczenie łatwych ustępów niemieckich treści powieściowej, połączone z odpowiednimi pytaniami i odpowiedzią w języku niemieckim. Co tydzień pół godziny zadanie szkolne (extemporale).

Geografia. 3 godz. tygodniowo. Pojęcia wstępne z geografii fizycznej i matematycznej, orografii i hydrografii wszystkich części świata według książki Gaultiera w tłumaczeniu polskiem.

Arytmetyka. 4 godziny tygodniowo. Cztery działania liczbami całkowitemi i dziesiętnymi, mianowanemi i niemianowanemi; fortele rachunkowe i sposoby skrócone; podzielność liczb, wynajdywanie najmniejszej wspólnej wielokrotności i największej wspólnej miary; ułamki zwyczajne według książki Bączalskiego. Co 14 dni zadanie szkolne.

Historja naturalna. 3 godz. tygodn. Zoologia podług książki prof. Nowickiego, a mianowicie w pierwszym kursie ze zwierząt kręgowych ssaki i ptaki; w drugim kursie dokonczono: zwierzęta kręgowce, oraz dział zwierząt bezkręgowych.

Geometrya i rysunki geom. Tygodniowo 4 godziny. Nauka o punktach, liniach, kątach, trójkątach, czworobokach i wielokątach; względności zachodzące między liniami prostymi; mierzenie, dodawanie i odciąganie linii prostych i kątów. Rysowanie ilości prze-

strzennych z uwzględnieniem ich wielkości i położenia z wolnej ręki; następnie rysowanie z modeli drutowych i gipsowych na podstawie głównych zasad perspektywy. Rysunek linii krzywych i ornamentów, które na podstawie konstruującej łatwo wykonać się dają.

Kaligrafia. 2 godz. tygodn. Pisano według wzorów Greinera po polsku i po niemiecku.

II. Klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Zawadil Wacław, b. Borowiczka Karol, c. Bielawski Mieczysław.*

Religia. 2 godziny tygodniowo. Historia starego testamentu z uwzględnieniem chronologii i geografii biblijnej.

Język polski. 3 godz. tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach i o zdaniu na podstawie gramatyki Dr. Małeckiego. Czytanie, objaśnianie i opowiadanie, tudzież gramatyczna analiza ustępów z Wypisów t. II. Ćwiczenia piśmienne jak w klasie I.

Język niemiecki. Tygodniowo godz. 6. Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach; czasy złożone w formie czynnej i biernej — używanie przyimka *zu* przy wyrazie bezokolicznym i przedmiotnika „*ge*” w imiesłowie. Odmiana zaimka i liczebnika, o przyimkach i spójnikach w ogólności. Czytanie, tłumaczenie i analiza podług Wypisów Dr. Janoty. Co tygodnia ćwiczenie domowe i półgodzinne szkolne.

Geografia. 2 godzin tygodn. Szczegółowa geografia Azji, Afryki i krajów Europy południowej i zachodniej.

Historia. 1 godz. tygodn. Przegląd głównych wypadków z historii starożytnej na podstawie Weltera w tłumaczeniu Sawczyńskiego.

Arytmetyka. 3 godz. tygodn. Austriackie miary, wagi i monety; stosunki i proporcje; pojedyncza i złożona reguła trzech; praktyka włoska; rachunek procentu prostego; rachunek terminu; reguła spółki, łańcuchowa, przeciętna i mieszaniny według książki Bączalskiego. Co 14 dni zadanie szkolne.

Historia naturalna. 3 godz. tygodn. W I. półroczu mineralogia według książki Kłeska. W II. półroczu botanika według książki Hückla.

Geometria i rysunki geom. Tygodniowo 4 godz. Przedmiot z pierwszej klasy w krótkości powtórzony. Przystawanie i podobieństwo trójkątów z udowodnieniem polegającym na konstrukcyi takowych. Nauka o liniach krzywych, tj. o kole, elipsie, hiperboli, paraboli, cykloidach, wężownicach i liniach spiralnych. Względności zachodzące między liniami prostymi a płaszczyznami w przestrzeni; naroże trójścienne; bryły geometryczne.

Rysunek przy pomocy przyrządów geometrycznych obejmuje graficzne wykreślenie powyżej wymienionych przedmiotów na podstawie konstrukcyi.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodn. Ćwiczenie w rysowaniu figur geometrycznych i ornamentów płaskich.

Kaligrafia. 2 godzin tygodn. Jak w klasie pierwszej.

III. Klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Engel Adolf, b. Grabowicz Cyryl, c. Drzewicki Józef.*

Religia. 2 godz. tygodn. Historia życia Chrystusa i historia apostołska z uwzględnieniem biblijnej geografii i chronologii.

Język polski, 3 godz. tygodn. Z gramatyki: ortografia interpunkcja części mowy nieodmienne, z etymologii rzeczy najważniejsze; składnia zgody, nauka o zdaniu złożonem — podług gramatyki Antoniego Małeckiego. Czytanie, opowiadanie, rozbiór gramatyczny i deklamacja ustępów wierszem i prozą z III tomu Wypisów polskich dla niższych klas gimnazjalnych. Co 10 dni z zadanie domowe, co 14 szkolne.

Język niemiecki. Tygodniowo godzin 5. Powtórzenie i uzupełnienie nauki o formach. Nauka szczegółowa o zaimku, przymiotniku, liczebniku. Składnia szyku, zgody i co najważniejsze ze składni rzędu — podług gramatyki dr. Janoty. Czytanie, tłumaczenie, opowiadanie, uczenie się na pamięć z wypisów Janoty tom. III. Co tydzień zadanie domowe, co 14 dni zadanie szkolne.

Geografia. 2 godziny tygodniowo. Szczegółowa geografia krajów Europy środkowej i północnej, tudzież krajów Ameryki i Australii.

Historia 2 godzin tygodn. Dzieje wieków średnich z szczególnem uwzględnieniem historyi austriackiej i polskiej podług Weltera w tłumaczeniu Sawczyńskiego.

Arytmetyka. 4 godzin tygodn. Powtórzono i uzupełniono przedmiot z klas poprzedzających; układ metryczny, tudzież co najważniejsze o miarach, wagach i monetach zagranicznych; przemiana tychże na krajowe i odwrotnie; nauka o wekslach miejscowych i zagranicznych; nauka o papierach publicznych; obliczenie brutta; netta, tary, nadwagi, asekuracyi, litkupniczego, komisowego, zysku i straty; cztery działania liczbami algebraicznymi; podnoszenie liczb szczególnych do drugiej i trzeciej potęgi, tudzież wyciąganie drugiego i trzeciego pierwiastka — według książki Bączalskiego. Co 14 dni zadanie szkolne.

Fizyka. 3 godziny tygodn. Ogólne i szczególne własności ciał, o ciepłe, zbieraniu i rozkładaniu sił, o punkcie ciężkości, maszyny pojedyncze, równowaga ciał ciekłych i lotnych.

Geometria i rysunek geom. Tygodniowo 3 godziny. Przystawanie i podobieństwo trójkątów i wielokątów, oparte na dowodach matematycznych. Twierdzenia polegające na poprzednich dowodach. Linie krzywe. Konstrukcyjna stereometria. Konstrukcje i ćwiczenia praktyczne na podstawie wykładów. Zapoznanie z gatunkami farb i ich własnościami przy mieszaniu. Ćwiczenie w nakładaniu farbami.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodn. Ornamenta i kontury głów ludzkich, zwierząt i części roślin.

Kaligrafia. 2 godziny tygodniowo. Pismo ozdobne.

IV. klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Skrzyński Mieczysław, b. Huppenthal Franciszek, c. Służewski Michał.*

Religia. 2 godz. tygodniowo. Objasnienie ważniejszych obrzędów kościelnych z uwzględnieniem ich powodów i czasu zaprowadzenia.

Język polski. 3 godz. tygodn. Składnia zgody, składnia rządu; nauka o zdaniu złożoném. o okresach i szyku wyrazów, nauka o słowie podług gramatyki dr. Małeckiego. Czytanie, opowiadanie, rozbiór gramatyczny i deklamacya ustępów wierszem i prozą z IV. tomu Wypisów. Teorya korespondencyi kupieckiej i praktyczne zastosowanie. Co 10 dni zadanie domowe, co 14 szkolne.

Język niemiecki. Tygodniowo 5 godz. Składnia zgody i rządu szczegółowo. Nauka o czasach, trybach i sposobach; mowa zależna, przyimki rządzące przypadkami, przemiana zdań — podług gramatyki Dra. Janoty. Czytanie, tłumaczenie, opowiadanie, uczenie się na pamięć, rozbiór z Wypisów Dra. Janoty tom II. Co 10 dni zadanie domowe, co 14 dni szkolne.

Geografia i statystyka. 2 godz. tygodn. Dokładna geografia monarchii austriacko-węgierskiej.

Historya powszechna. 2 godz. tygodn. Historya nowożytna z uwzględnieniem historyi austriackiej i polskiej podług Weltera w tłumaczeniu polskiem Sawczyńskiego.

Arytmetyka. 3 godz. tygodn. Powtórzono i uzupełniono przedmiot z klas poprzedzających; cztery działania cyframi algebraicznymi; największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotność; ułamki zwyczajne; zrównanie pierwszego stopnia z jedną i dwiema niewiadomymi — według książki Bączalskiego. Co 14 dni zadanie szkolne.

Fizyka. 3 godz. tygodn. W pierwszym półroczu: dynamika ciał stałych, płynnych i lotnych, nauka o magnetyzmie, elektryczności i galwanizmie. W drugim półroczu: akustyka, optyka — podług książki Kunzeka w tłumaczeniu Staneckiego.

Chemia. 4 godz. tygodn. Przegląd najważniejszych pierwiastków i ich połączeń (początki chemii organicznej i nieorganicznej).

Geometrya i rysunki geom. Tygodniowo 3 godziny. Obliczenie powierzchni figur płaskich, powierzchni i objętości brył, rozwiązując przytém najrozmaitsze zagadnienia, które w praktyce nadarzyć się mogą. Zamiana figur i konstrukcyja linii krzywych. Te dwa ostatnie działy, uiatwiające uczniom nabycie wprawy w wykonaniu rysunku technicznego i w nadaniu temuż potrzebnej elegancyi, obszerniej traktowano. Zastosowanie twierzeń geometrycznych do miernictwa. Znaki przedmiotów na ziemi rysowano piórem, rysunki topograficzne wykonywano kolorami według przyjętego sposobu.

Rzuty prostopadłe punktu i linii na trzy współrzędne płaszczyzny, tworzące system ortogonalny, kończą przedmiot.

Rysunki odręczne. 4 godz. tygodn. Ornamenta cieniowane ołówkiem, krędką lub farbą, szkice architektoniczne, wyciągane piórem,

głowy cieniowane. Podług wzorów Carrota, Eisenlohra, Juliena, Hartingera, Pelitier'a, Schreibera.

V. klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Starkel Romuald*, *b. Dobrowolski Aleksy*, *c. Pohorecki Franciszek*.

Religia. 2 godz. tygodn. Pierwsze półrocze: Główne źródła katolickiej nauki wiary i obyczajów w historycznym przedstawieniu; II półrocze: Katolicka nauka wiary.

Język polski. 3 godz. tygodn. Nauka o prozie wogóle, podział jej na stopnie i kształty, przyczem czytano odnośne ustępy z Wypisów Mecherzyńskiego i uczono się na pamięć celniejszych ustępów z wzorów prozy oratorskiej. W drugim półroczu: Nauka o poezyi wogóle; jej podział i kształty, nauka o wierszowaniu praktycznie przeprowadzona przy wspólnym odczytywaniu i memorowaniu odpowiednich ustępów z Wypisów Dr. Mecherzyńskiego. Wypracowania piśmienne ściśle zastosowane do przedmiotu równocześnie w szkole traktowanego.

Język niemiecki. 5 godz. tygodn. Powtórzono według II części gramatyki Dr. Janoty składnię zgody, składnię rzędu, użycie czasów i trybów i udzielano nauki o zdaniach złożonych i okresach tudzież o wierszowaniu niemieckim. Czytano i analizowano z Wypisów niemieckich Jandaurka ustępy prozaiczne i poetyczne, których treść także opowiadano. Rozmowa na podstawie przeczytanych i objaśnionych ustępów. Tłumaczenie z polskiego na niemieckie z Wypisów Dr. Mecherzyńskiego. Co 2 tygodnie zadanie szkolne, co miesiąc domowe.

Geografia. 1 godz. tygodn. Powtórzenie i dopełnienie geografii Azji, Afryki i państw południowej Europy z uwzględnieniem stosunków handlowych i przemysłowych.

Historia. 3 godz. tygodn. Historia starożytna.

Matematyka. 5 godz. tygodn. Z algebry: system liczbowy; pojęcie różnych operacyj rachunkowych; cztery działania; podzielność liczb; ułamki, proporcye. Potęgowanie, pierwiastkowanie, logarytmy. Z geometryi: planimetrya podług Mocnika w tłumaczeniu Staneckiego. Co 14 dni ćwiczenie szkolne.

Historia naturalna. 3 godz. tygodn. Wykład systematyczny zoologii na zasadach anatomicznych i fizyologicznych. Zarys anatomii i fizjologii człowieka.

Chemia. 3 godz. tygodn. W pierwszym półroczu: wiadomości wstępne mianowicie definicya atomu, drobiny połączeń chemicznych, podział pierwiastków na metaloidy i metale. Szczegółowo metaloidy jednosilne, dwusilne i ich połączenia, z metaloidów trójsilnych fosfor.

W drugim półroczu: dalszy ciąg nauki o metaloidach trójsilnych, metaloidy czworosilne; o właściwościach fizycznych i chemicznych metalów; metale: gromady potasowców i wapniowców.

Geometrya wykreslna. 3 godz. tygodn. O rzutach i względnościach punktu, linii prostej i płaszczyzny. Rozwiązanie licznych zagadnień analitycznych, dotyczących się punktu, linii prostej i płaszczyzny. O rzutach brył graniastych i okrągłych; przekroje brył płaszczyznami, oznaczenie przekroju w siatkach. O punktach przecięcia prostej z bryłami. O liniach krzywych.

Rysunki odręczne. 4 godz. tygodn. Ornamenta cieniowane podług wzorów Juliana, Carot'a, Eisenlohra; głowy podług Bucolleta, Taubingera i Juliana, i arabeski, tudzież początkowe zarysy biustów podług gipsowych modeli.

VI. klasa.

Gospodarz w oddziale *a. Giedrońc Antoni, b. Tomaszewicz Czesław.*

Religia. 2 godz. tygodn. Katolicka nauka obyczajów.

Język polski 3 godz. tygodniowo. Proza dydaktyczna, jej podział na stopnie i kształty, przyczem czytano: „O sztuce“ przez H. Cegielskiego. Z wypisów K. Mecherzyńskiego: O czytaniu książek. Ferna. Język. Poezya opisowa i jej podział; czytano: Grażyna, Jan Bielecki, Konrad Wallenrod, Wiesław.

Historia literatury polskiej w ogólnym zarysie aż do Konarskiego, przyczem czytano ustępy z najważniejszych pisarzy Zygmunto-wskich, również: Potockiego, Twardowskiego, Kochowskiego, Paska.

Język niemiecki. 4 godz. tygodn. Czytanie i objaśnianie formy i treści utworów prozaicznych i poetycznych według wypisów Jandaurka na VI. kl. Tłumaczono ustępy z Wypisów polskich na klasę II.; zadania jak w V.

Geografia. 1 godz. tygodn. Dokładniejsza geografia krajów Europy, z wyjątkiem tych państw, które już w klasie V. wzięto, i monarchii austro-węgierskiej.

Historia. 3 godz. tygodn. Historia wieków średnich na podstawie Pütza, z szczególnem uwzględnieniem historii austriackiej i polskiej.

Matematyka. 5 godz. tygodn. Powtórzenie logarytmów i równań. Równania wyższego stopnia, które na zrównania drugiego stopnia sprowadzić można, równania nieoznaczone, ułamki ciągłe, arytmetyczne i geometryczne postępy z zastosowaniem do procentu składanego i obliczenia renty. Kombinacje, twierdzenie Newtona. Trygonometria, sterometria. Co 14 dni zadanie szkolne.

Fizyka. 4 godziny tygodniowo. W pierwszym półroczu: Wiadomości wstępne, ogólne pojęcia, działanie sił międzycząstkowych, ciepło przewodzone, mechaniczna teoria ciepła.

W drugim półroczu: mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych — podług książki St. Chlebowskiego.

Historia naturalna. Tygodniowo godzin 2. Botanika. W pierwszym półroczu anatomia, fizjologia i morfologia roślin; w drugim półroczu systematyka. Z systemów naturalnych ważniejsze i system Lineusza w porównaniu z naturalnymi.

Chemia. 2 godz. tygodniowo. Metale ciężkie: mianowicie gromada żelazowców, cynkowców, ołowiowców, metale szlachetne. Z chemii organicznej wiadomości wstępne i alkohole rodników jednosilnych, tudzież tu należące aldehydy, kwasy, etery.

Geometrya wykreślna. 3 godz. tygodniowo. O przecięciach brył; rozwiązywanie naroża trójściennego; linie krzywe, tj. elipsa, hiperbola, parabola. O powierzchniach wypłaszczalnych; o płaszczyznach styczności do tych powierzchni. Przecięcia powierzchni wypłaszczalnych między sobą, jakoteż przecięcia ich płaszczyznami; konstrukcyja siatek z oznaczeniem linii przekrojowych. O powierzchniach obrotowych i wichrowatych.

Rysunki odręczne. 4 godz. tygodn. Głowy i całe postacie podług wzorów Buccolleta, Taubingera, Juliana, Schmutzera i z gipsowych modeli, arabeski i popiersia. Przy nauce rysunków wykładano uczniom téj klasy główne znamiona stylów klasycznych i chrześcijańskich.

VII. klasa.

Gospodarz *Wolff Emanuel.*

Religia. 2 godz. tygodn. Przegląd historii kościelnej.

Język polski. 3 godz. tygodn. Proza retoryczna, jój rozwój w Polsce i podział, na stopnie i kształty z czytaniem wzorów z Wypisów Rymarkiewicza i kazań Skargi. Poezya dramatyczna, jój historia i podział oraz krótka historia teatru polskiego, przyczem czytano: Wallenstein w przekładzie J. N. Kamińskiego, Barbara Radziwiłłówna, Jowialski, Pan Tadeusz, II część Dziadów, Marya, Nieboska komedia, Przenajświętsza Rodzina.

Język niemiecki. 4 godz. tygodniowo. Czytano i objaśniano utwory najcenniejszych poetów klasycznych XVIII. wieku z poglądem na historiją literatury tego wieku. Godzina tygodniowo tłumaczenie z polskiego na niemieckie. W każdym półroczu po 6 zadań domowych i 4 szkolne.

Geografia. 1 godz. tygodn. Powtórzenie i uzupełnienie geografii Ameryki i Australii, szczegółowa geografia monarchii austryacko-węgierskiej, z uwzględnieniem dat statystycznych, stosunków handlowych i przemysłowych, środków komunikacyjnych, zakładów naukowych i formy rządu.

Historya. 3 godziny tygodniowo. Historya nowsza od odkrycia Ameryki z uwzględnieniem dziejów monarchii austryackiej i historii polskiej.

Matematyka. 5 godz. na tydzień. Wzór Moivre'a z zastosowaniem do trygonometrii i do rozwiązywania równań dwumiennych jakiegokolwiek stopnia. Dzielenie Hornera, inwolucya i ewolucya wielomianów z zastosowaniem do przemiany liczb jednego układu na inny i do rugowania drugiego wyrazu z wielomianów. Rozwiązywanie równań stopnia trzeciego za pomocą goniometrii; ogólne własności równań i rozwiązywanie równań liczbowych wyższego stopnia za pomocą dzielenia Hornera. Szeregi arytmetyczne różnicowe i sumowe.

Trygonometrya sferyczna z zastosowaniem do astronomii i stereometrii. Analityka w płaszczyźnie, o liniach powstałych przez przecięcie ostrokągu. Co 2 tygodnie zadanie szkolne podług geometrii Mocnika.

Fizyka. 4 godziny tygodniowo. W pierwszym półroczu: Nauka o ruchu falowym, nauka o głoście, magnetyzm.

W drugim półroczu: Elektryczność, galwanizm, optyka.

Historya naturalna. 3 godziny tygodniowo. W pierwszym półroczu: mineralogia, w drugim geognozya i geologia. Ważniejsze momenty z geogr. roślin i zwierząt.

Chemia. 2 godziny tygodniowo. Dalszy ciąg chemii organicznej, mianowicie: alkohole i kwasy rodników dwu- i trój-silnych, węglowodany (cukry), barwniki, alkaloidy organiczne. Krótki rys chemii rozbiorowej. — W drugim półroczu powtarzano ważniejsze działy tak chemii nieorganicznej jakoteż organicznej.

Rysunki geometryczne. 3 godz. tygodn. Konstrukcye wolnej perspektywy. O powierzchniach obrotowych i wchrowatych, o płaszczyznach styczności do tych powierzchni. Przecięcia krzywych powierzchni między sobą, jakoteż przecięcia ich płaszczyznami. Konstrukcya cieniów własnych i rzuconych. Ćwiczenia w rysowaniu przedmiotów technicznych i nakładaniu farbami.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. W tej klasie udzielano uczniom nauki o cieniach, wprawiano ich oko rysowaniem w perspektywie nagłówek, słupów i głów ludzkich (antyków), a od czasu do czasu dawano także do kopiowania całe postacie ludzkie z wzorów cieniowanych, lub też piórem wyciąganych, tudzież zwierzęta i ornamenta z wzorów przepisanych dla szkół realnych.

W tej klasie wykładano przy nauce rysunków oraz i główne znamiona stylu odrodzenia.

W wyższych klasach rysowało po kilkunastu uczniów jeden przedmiot z natury, mianowicie: głowę ludzką lub też ornament.

Modelowanie. Nauki tej udzielano po największej części uczniom klas wyższych, posiadającym talent do rysunków.

Rozpoczęto naukę od kopiowania liści i pojedynczych części ornamentów; zdutniejsi zaś uczniowie, którzy uczyli się przez dwa lata modelowania, kopiowali głowy ludzkie z antyków,

Przedmioty nauki nadobowiązkowej.

---

1. **Historya kraju rodzinnego.** W 4 oddziałach po jednej godzinie tygodniowo. W nauce tej brało udział 195 uczniów.
  2. **Język francuski.** W 2 oddziałach po 3 godziny tygodniowo. W nauce tej brało udział przy końcu roku 138 uczniów.
  3. **Język angielski.** W nauce téj brało udział, 21 uczniów.
  4. **Nauka śpiewu.** 3 godziny tygodniowo. W nauce tej brało udział 85 uczniów.
  5. **Nauka stenografii.** 2 godziny tygodniowo. W nauce tej brało udział 21 uczniów.
  6. **Nauka gimnastyki.** 6 godzin tygodniowo. W nauce tej brało udział 170 uczniów.
  7. **Język ruski.** 2 godziny tygodniowo. W nauce téj brało udział 12 uczniów.
  8. **Nauka modelowania.** W nauce téj brało udział 40 uczniów.
  9. **Ćwiczenia w chemii.** W nauce téj brało udział 15 uczniów.
-

III. Temata.

a) Temata do wypracowań pisemnych w języku polskim.

V. klasa.

1. Porównanie wieku dojrzałego z jesienią.
2. Strata czasu jest największą stratą.
3. O wyższości wychowania publicznego nad domowém.
4. O znaczeniu Nilu dla Egiptu.
5. Dlaczego Azyą nazywamy w dziejach kolebką ludzkości?
6. Jak powstaje i rozwija się poezja ludowa?
7. Handel i przemysł u ludów świata starożytnego.
8. Jakie korzyści odniosła Europa z przekopaniem kanału Suezkiego?
9. Co to są baśnie i klechdy, i jak takowe powstają?
10. List, w którym podpisany wyłuszcza powody, jakie go skłoniły do obrania zawodu technicznego.
11. Mowa do kolegów przy sposobności zakończenia pierwszego półrocza.
12. O potrzebie gruntownej znajomości języka ojczystego.
13. Cywilizacyjny wpływ Aten na społeczeństwo starożytniej Grecji.
14. Bitwa pod Cheroneą.
15. Osnowa poematu A. Mickiewicza: „Grażyna“.
16. O ile położenie półwyspu włoskiego przyczyniło się do rozwoju i zatwierdzenia potęgi starożytnego Rzymu?
17. Powieść epicka a epepeja, ich wspólności i różnice, wykazane na przykładach z literatury polskiej.
18. Uzasadnienie słów Sędziogo z Pana Tadeusza: „Grzeszność nie jest rzeczą małą.“
19. Skreślić w krótkości jeden ze wspólnie odczytanych w szkole ustępów „z Pana Tadeusza“.
20. Porównać ustawy Solona z prawami Serwiusza Tulliusza.
21. O zadaniu i wpływie teatru w starożytnym świecie, zwłaszcza w Grecji.
22. Charakterystyka Hannibala.
23. Czego się w przeciągu upływającego roku szkolnego nauczyłem?

VI. klasa.

1. Krótka treść Jana Bieleckiego.
2. Najlepszą i najpewniejszą pomocą jest pomoc własna.
3. Okazać istotę i własności sielanki na „Wiesławie“ K. Brodzińskiego.
4. O korzyściach z nauk matematycznych wynikających.
5. W jakim związku zostaje ballada „Alpuhara“ z całym poematem A. Mickiewicza: „Konrad Wallenrod“?
6. Czem możemy się pocieszać, gdy zasługi nasze u ludzi uznania nie znajdują?

7. Czy jest niezbędnym dla człowieka kształcenie serca obok kształcenia rozumu?
8. Rozbiór satyry Ign. Krasickiego: „Marnotrawstwo“.
9. Sztuka jest naśladowaniem natury. Uchylenie zarzutu.
10. Przyczyny szybkiego rozkwitu literatury polskiej w XVI. wieku.
11. Wynalazek prochu i tegoż skutki.
12. Zasługi i stanowisko Mikołaja Reja w literaturze polskiej.
13. Ostatni dzień pewnego Rzymianina w Pompei przed zagładą tego miasta. Opowieść.
14. Władza i przywileje konsulów w Rzymie.
15. Pożytek chemii.
16. Związki poezji dramatycznej w okresie Zygmunto wskim.

VII. klasa.

1. Zasługi Stanisława Konarskiego.
  2. Rys historii dramatu polskiego.
  3. Zalety i niedostatki tragedyi Alojzego Felińskiego: „Barbara Radziwiłłówna“.
  4. Porównanie nawałnicy morskiej z burzą namiętności ludzkich.
  5. Przyczyny niewolnictwa w starożytności i w czasach nowszych.
  6. O ile położenie geograficzne wpłynęło na cywilizacya i charakter narodu greckiego?
  7. Charakter króla Zygmunta Augusta w tragedyi: „Barbara Radziwiłłówna“.
  8. Mowa na uczczenie męża około podźwignienia szkół zasłużonego.
  9. Przyjemności po trzykroć zwykle doznajemy: raz w oczekiwaniu, potem w rzeczywistości, a następnie w wspomnieniu. Która z nich największa?
  10. Stanowisko A. Mickiewicza w literaturze polskiej.
  11. Pochwała Stefana Batorego.
  12. Znaczenie oka i ucha dla umysłowego życia człowieka.
  13. Z jakich powodów przyznajemy wyższość prawom Solona nad prawami Likurga?
Oprócz tego miewali uczniowie ustne wykłady na temat wolno obrany.
-

b) Temata do wypracowań pisemnych w języku niemieckim.

V. klasa.

1. Kunigundens Ring. Legende nach dem polnischen Lesebuche von Rymarkiewicz.
2. Salzgruben in Wieliczka.
3. Kaiser Max auf der Martinswand. Nacherzählung.
4. Die Rede des Drachentödters in Prosa nacherzählt. (Nach dem Gedichte Schillers: „Der Kampf mit dem Drachen.)
5. Welche Stimmung hat die Rede des Drachentödters unter den Zuhören hervorgerufen?
6. Die Kapelle auf Rhodus. Erinnerung an das Schiller'sche Gedicht: „Der Kampf mit dem Drachen“.
7. Verdienste des Perikles um seine Vaterstadt Athen.
8. Alexanders des Grossen Feldzug nach Egipten.
9. Roms Gründungssage.
10. Was veranlasste den Sturz des Königthums in Rom?
11. Johann Sobieski vor Wien.
12. Zweikampf zwischen Dawid und Goliath.
13. Die Macht des Gebetes in Form einer Erzählung nach dem polnischen Gedichte: Powrót Taty“.
14. Schilderung des Weihnachtsabends.
15. Die Ausdauer. Eine Erzählung nach gegebenem Entwurfe.
16. Kraniche des Ibis. Ideengang.
17. Schilderung einer Ueberschwemmung auf Grundlage der Lecture.
18. Der Taucher. Ideengang.
19. Das Feuer als Anfang aller Kultur.
20. Der Frühling, die lieblichste und angenehmste Jahreszeit.
Ausserdem 18 Extemporalien als Schulaufgaben.

VI. klasa.

1. Siegfrieds Tod. Aus dem Nibelungenlied.
2. „Nacht und Tag“ von Rückert. Inhaltsangabe.
3. Die Nationalspiele der Griechen.
4. Gedankengang der Ballade Göthe's: „Der Schatzgräber“.
5. „Die Bürgschaft“ von Schiller. Inhaltsangabe.
6. „Der Glockenguss von Breslau“. Inhaltsangabe.
7. Kohlensäure und Sauerstoff in ihrem Einflusse auf das animalische und Pflanzenleben.
8. Die Demetersage.
9. Schilderung einer Feuersbrunst. Auf Grundlage des darauf bezüglichen Abschnittes aus Schillers: „Lied von der Glocke“.
10. Ideengang der Ode Klopstocks: „Der Eislauf“.
11. Die Katakomben in Rom.
12. Schillers letzte Tage.

13. Das Gifttal auf Java. Nach Schleiden.
14. Wallenstein. Schilderung.
15. 30 Extemporalien.

VII. klasa.

1. Europas geographische Lage.
  2. Monolog in Iphigenie auf Tauris.
  3. Die Schlacht auf dem Amselfelde und ihre Folgen.
  4. Ein Marktbericht.
  5. Metallreichtum Oesterreichs im Vergleich mit den umliegenden Staaten.
  6. Der Hansag.
  7. Schiller und Göthe als Lyriker. Eine Parallele.
  8. Bittgesuch um Verleihung eines Privilegiums.
  9. Revers und Gegenrevers auf eine eingeräumte Berechtigung.
  10. Geschichte und Erfindung in Schillers: „Jungfrau von Orleans“.
- Ausserdem 18 Extemporalien.
-

IV.

Środki naukowe.

a) Biblioteka.

W ciągu roku szkolnego 1875/6 nabył zakład następujące dzieła:

Literatura polska: 1. Estreicher: Bibliografia polska w 15. i 16. stuleciu. 2. Booch-Arkossy: Słownik, 2 tomy. 3. Leskien: Handbuch der altbulgarischen (altkirchenslavischen) Sprache: 4. Miklosich: Formenlehre der altkirchenslavischen Sprache. 5. Nehring: Kurs literatury. 6. Mochnacki Maurycy: Powstanie narodu polskiego w r. 1830 — 1831 3 tomy. 7. Mochnacki Maurycy: Pisma rozmaite, 2 tomy. 8. Dzieła Jana Kochanowskiego. 9. Trembeckiego poezye. 10. Węgierskiego Tom. Kaj. poezye. 11. Biblioteka Warszawska, rok 1876.

Literatura niemiecka. 1. Sonnenburg: Herren der deutschen Literatur. 3 tomy. 2. Gödeke: Deutsche Dichtungen im Mittelalter. 3. Simrock: Handbuch der deutschen Mythologie. 4. Bratuschek: Germanische Göttersage.

Geografia i historia. 1. Löwenburg: Geschichte der Geographie. 2. Tatomir: Przegląd podróży i odkryć w świecie arktycznym. 3. Klun-German Starkel: Geografia powszechna, 2 egzemplarze. 4. Dr. Szaraniewicz: Opis geograficzny i topograficzny austriacko-węgierskiej monarchii. 5. Duncker: Geschichte des Alterthums. 2 tomy. 6. Hr. Skarbek: Dzieje księstwa Warszawskiego. 7. Zeissberg: Die polnische Geschichtschreibung.

Matematyka. Panteon wiedzy ludzkiej. Odc. I. Matematyczne nauki.

Fizyka. 1. Subić: Lehrbuch der Physik. 2. Boutan-d'Almeida: Cours elementaire de physique. 2 tomy. 3. Reis: Wykład fizyki. 3 tomy. 4. Weisbuch-Bakka: Mechanika.

Historia naturalna: Nowicki: Zoologia obrazkowana.

Pedagogia. 1. Plany nauki dla szkół ludowych, pospolitych i wydziałowych, wydane przez c. k. Radę szkolną krajową. 2. Zur Reform der Mittelschulen.

Diwersa. 1. Weltausstellung 1873 in Wien: Beiträge zur Geschichte der Gewerbe und Erfindungen Oesterreichs von der Mitte des 18. Jahrhunderts bis zur Gegenwart. 2. Spezialkatalog der Aussteller von Galizien aus der Weltausstellung 1873. 3. Wykaz udziału Galicyi na powszechnéj wystawie r. 1873 w Wiedniu.

Dzisiejszy stan biblioteki jest następujący:

1) Biblioteka dla nauczycieli posiada 1.371 dzieł w 2.255 tomach, a mianowicie:

Z działu religii	18	dzieł	w tomach	20
„ literatury polskiej	99	„	„	168

Z działu literatury niemieckiej	122	dzieł	w tomach	239
" geografii i historii	190	"	"	428
" matematyki	184	"	"	239
" fizyki	118	"	"	188
" historii naturalnej	141	"	"	193
" chemii	77	"	"	147
" geometrii wykreslniej, rysunków odręcznych i budownictwa	115	"	"	141
" pedagogii	56	"	"	152
" sztuki	13	"	"	33
" śpiewu	12	"	"	29
" handlu i przemysłu	86	"	"	133
" rozmaitych innych	124	"	"	167
Razem dzieł	1371		w tomach i programów	2255 579

2. Biblioteka dla młodzieży szkolnej liczyła z końcem roku szkolnego 1976:

dzieł polskich	366	w tomach	501
dzieł niemieckich	232	"	376
Razem dzieł	598	w tomach	877

b) Inne środki naukowe.

1. Dla geografii:
  - a) globów 4
  - b) atlasów 83
  - c) map ściennych 88
  - d) map wypukłych (relief) 4
  - e) teluryów 2
2. Dla geometrii wykreslniej figur 143
3. Dla rysunków odręcznych:
  - a) modeli 92
  - b) wzorów 1486
4. Gabinet przyrodniczy posiada:
  - a) do zoologii
    - a) okazów 2106
    - β) obrazów 229
  - b) do botaniki:
    - a) zasuszonych roślin: . . tomów 11
    - β) obrazów 100
    - γ) modeli kwiatów 13
  - c) do mineralogii:
    - a) okazów 1100
    - β) modeli krystalograficznych . 240
    - γ) obrazów . . . . . 8 tablic i atlas.

5. Gabinet fizyczny ma przyrządów 249 i kilka tablic ściennych dla technologii fizykalnej.

W roku szkolnym 1875/6 zakupiono następujące przyrządy:

1. Mikroskop wibracyjny; 2. Baterią termodektryczną Noego; 3) Widelki podług Meldego; 4) Hygrometr podług Daniela; 5. Optometr podług Stampfera; 6. Przyrząd do oznaczenia gęstości pary wodnej; 7. Kalejdfon Weasthona; 8. Magnetometr podług Webera; 9. Elektromotor podług Fromenta; 10. Pompę ssącą z modelem siłkawki; 11. Sprawiono stół do doświadczeń z płytą marmurową i potrzebnymi przyrządami pomocniczymi.

5. Gabinet chemiczny ma przyrządów 150

W ciągu tego roku przyrosło: 1. Lampa Dubosque'a; 2 Dwa worki guttaperchowe do przechowania gazu; 3. Przyrząd Hoffmanna do rozkładania wody; 4. Przyrząd Bunsena do szybkiego sączenia płynów; 5. Wielki aparat do wytwarzania gazu siarko-wodorowego; 6. Kilkanaście lejków szklanych i dwa garnitury berceliuszyków; 7. Rury kauczukowe i korki pół kilo.

Statystyka Uczniów

Klasa i oddział	Ilość uczniów				Wynik klasyfikacji				Narodowość						Religia								
	zapisanych na początku roku szk.	którzy wyszli z ciągu roku szkolnego	klasyfik. w II półr.		Em.	I.	II.	III.	przeznacz. do egzaminu poprawczego	polska	ruska	niemiecka	czeska	krońska	węgierska	żydowska	rz. kat.	gr. kat.	orm. kat.	protest.	memonit.	żydowska	
			publicz.	prywat.																			Razem
I. a.	53	10	43	—	43	3	23	2	7	8	23	11	—	—	—	9	23	11	—	—	—	—	9
I. b.	47	5	42	—	42	2	24	1	10	5	36	—	—	—	—	6	36	—	—	1	—	—	6
I. c.	48	5	43	—	43	4	20	1	13	5	27	—	—	1	—	12	30	—	—	—	—	—	12
II. a.	48	6	42	—	42	—	29	—	5	8	35	4	3	—	—	—	30	5	—	—	—	—	6
II. b.	41	4	37	3	40	3	23	—	9	5	37	—	—	—	—	—	27	—	—	—	—	—	12
II. c.	55	10	45	—	45	3	28	2	11	1	41	—	—	—	—	—	4	39	—	—	—	—	4
III. a.	43	7	36	—	36	2	19	2	6	7	18	14	—	—	—	—	4	16	14	—	—	—	4
III. b.	40	5	34	1	35	3	25	—	2	5	34	1	—	—	—	—	27	—	—	—	—	—	7
III. c.	46	5	41	—	41	3	19	4	4	11	34	—	—	—	—	7	34	—	—	—	—	—	7
IV. a.	48	6	42	—	42	—	26	1	3	12	32	2	—	—	—	1	25	7	3	—	—	—	7
IV. b.	50	6	44	—	44	1	19	3	13	8	32	—	—	—	—	10	32	—	—	—	—	—	10
IV. c.	51	6	45	—	45	1	27	1	9	7	29	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—	—	12
V. a.	43	6	36	1	37	2	21	1	3	10	31	4	2	—	—	—	29	6	—	—	—	—	2
V. b.	39	7	31	1	32	3	14	1	5	9	27	—	—	—	—	5	26	—	—	—	—	—	5
V. c.	42	9	33	—	33	3	17	2	6	5	31	—	—	—	—	—	27	—	—	—	—	—	5
VI. a.	42	7	35	—	35	1	20	1	5	8	32	2	1	—	—	—	22	7	1	—	—	—	5
VI. b.	46	11	35	—	35	2	21	1	7	4	35	—	—	—	—	—	23	—	—	—	—	—	5
VII.	34	3	31	—	31	1	22	2	2	4	29	1	—	—	—	—	24	2	—	—	—	—	5
Suma	819	118	695	6	701	87	397	25	120	122	563	39	19	1	1	2	76	504	52	8	13	1	123

Wiek uczniów:

Urodzeni w r.	Mają lat	Ilość	Urodzeni w r.	Mają lat	Ilość
1853	23	2	1860	16	114
1854	22	1	1861	15	112
1855	21	3	1862	14	115
1856	20	12	1863	13	96
1857	19	30	1864	12	46
1858	18	64	1865	11	19
1859	17	82	1866	10	5

Czesne i stypendya.

Oplacających uczniów w I. półroczu było	496
II. " "	412
Uwolnionych od czesnego I. " "	265
II. " "	278
Czesne w ciągu całego roku wynosiło	9121 złr. — ct.
Taksy wstępne	582 złr. 20 ct.
Dobrowolne datki	506 złr. 17 ct.

Z wypłaconego czesnego oddano do kasy miasta Lwowa 2865 złr. 50 centów.

Z taks wstępnych oddano do kasy miasta Lwowa 186 złr. 90 ct.

Wykaz imienny uczniów podług lokacyi.

Klasa 1. A.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Godlewicz Bolesław.	2. Brosch Robert.
3. Frisch Leon.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Pałkowski Jan.	16. Bardasch Noe.
5. Prądzyński Aleksander.	17. Bielecki Jan.
6. Chamek Jan.	18. Geschöpf Józef.
7. Doboszyński Karol.	19. Folusiewicz Konstanty.
8. Kullik Józef.	20. Siemaszko Antoni.
9. Zacharyasiewicz Teofil.	21. Folusiewicz Aleksander.
10. Bardach Naftali.	22. Zarewicz Zdzisław.
11. Bratkowski Józef.	23. Jarymowicz Józef.
12. Świtajowski Jan.	24. Czernik Maksymilian.
13. Kułakowski Tadeusz.	25. Burghardt Karol.
14. Andraszek Franciszek.	26. Słotarski Ludwik.
15. Gębarzewski Dominik.	

Ośmiu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacyach; dwóch otrzymało stopień drugi, a siedmiu stopień trzeci.

Klasa 1. B.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Klimczak Kazimierz.	2. Krüger Aleksander.

Stopień pierwszy otrzymali:

3. Kohn Leopold.	15. Howarth Karol.
4. Mousseu Karol.	16. Leibfritz Józef.
5. Uhliř Władysław.	17. Englert Władysław.
6. Zwonarz Artur.	18. Duńczewski Aleksander.
7. Oleszkiewicz Deodat Bogdan.	19. Redl Alfred.
8. Emmoth Ryszard.	20. Porth Karol.
9. Kumaniecki Józef.	21. Laub Rubin
10. Kijowski Franciszek.	22. Gerhards Antoni.
11. Hasel Emil.	23. Kauba Julian.
12. Buliczek Edmund.	24. Kiesler Karol.
13. Kostkiewicz Wacław.	25. Kisielka Bronisław.
14. Strzyżowski Władysław.	26. Kühmayer Mieczysław.

Sześciu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacyach, — a dziesięciu stopień trzeci.

Klasa I. C.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali :

1. Wegscheider Fryderyk.	3. Seelig Rudolf.
2. Seńków Edward.	4. Tomczyszyn Zygmunt.

Stopień pierwszy otrzymali :

5. Witlačil Juliusz.	15. Steissel Zygmunt.
6. Smyczyński Ludwik.	16. Tuziak Jan.
7. Jamiński Jan.	17. Schreyer Karol.
8. Vogelfänger Aron.	18. Tott Eisig.
9. Skrowaczewski Kazimierz.	19. Niedźwiecki Jan.
10. Ślimakowski Maryan.	20. Seliger Wolf.
11. Misiurowicz Kajetan.	21. Pordes Bernhard.
12. Szmoniewski Zygmunt.	22. Wojtyński Antoni.
13. Silberstein Samuel.	23. Pordes Mendel.
14. Strzegocki Józef.	24. Olszański Michał.

Pięciu otrzymało pozwolenie poprawić klasę z jednego przedmiotu po wakacjach, — jeden otrzymał stopień drugi, — a trzynastu stopień trzeci.

Klasa II. A.

Stopień pierwszy otrzymali :

1. Budzyński Wiktor.	16. Fic Jan.
2. Tenner Ludwik.	17. Korczyński Jan.
3. Hedl Ludwik.	18. Darm Eisig.
4. Balaban Jakób.	19. Steifer Tomasz.
5. Hudetz Hugo.	20. Goldner Majer.
6. Caspar Karol.	21. Wollmann Kornel.
7. Germann Józef.	22. Hild Ludwik.
8. Mładejowski Franciszek.	23. Dudek Jan.
9. Niedzielski Kazimierz.	24. Czepielowski Antoni.
10. Zielski Izidor.	25. Sobel Hermann.
11. Strumieński Aleksander.	26. Bayli Seweryn.
12. Ceypek Edmund.	27. Błocki Stanisław.
13. Kruszewski Tadeusz.	28. Gren Stanisław.
14. Białoskórski Franciszek.	29. Hohenauer Emanuel.
15. Goralik Mieczysław.	

Ośmiu otrzymało pozwolenie poprawić klasę z jednego przedmiotu po wakacjach, — a pięciu stopień trzeci.

Klasa II. B.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali :

1. Orański Tadeusz.	2. Mahr Józef.
3. Münzer Hermann.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Zieliński Włodzimierz.	15. Bartoszyński Wincenty.
5. Nagaj Wiktor.	16. Schochet Maurycy.
6. Wacha Jan.	17. Kotowski Adam.
7. Lesiów Józef.	18. Błażek Gustaw.
8. Mandelis Dawid.	19. Kleinkopf Mojżesz.
9. Zajączkowski Jan.	20. Szmoniewski Ambrozy.
10. Klimkiewicz Roman.	21. Stöckel Henryk.
11. Lewiński Adolf.	22. Engel Franciszek.
12. Janiszewski Karol.	23. Münzer Maks.
13. Dyrdoń Stanisław.	24. Krupiczka Wacław.
14. Katz Baruch.	25. Hajos Wincenty.

Trzech otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach, a dziewięciu stopień trzeci.

Klasa II. C.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Teodorowicz Adam.	2. Zerebecki Jan.
	3. Speer Konstanty.

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Prager Piotr.	18. Praszałowicz Kazimierz.
5. Ciliński Zeno.	19. Stoff Michał.
6. Nowosielski Zygmunt.	20. Puchaleki Eugeniusz.
7. Solski Maryan.	21. Wannemacher Ludwik.
8. Tański Teodor.	22. Jabłoński Bronisław.
9. Veltze Józef.	23. Smoleński Kazimierz.
10. Obertyński Włodzimierz.	24. Konasiewicz Bronisław.
11. Marek Zygmunt.	25. Rywiński Jan.
12. Mrazek Józef.	26. Maxymowicz Tadeusz.
13. Szczudłowski Wincenty.	27. Hampel Franciszek.
14. Hołyński Władysław.	28. Modes Aleksander.
15. Strutyński Michał.	29. Poludniowski Władysław.
16. Urbański Tomasz.	30. Niedźwiecki Stanisław.
17. Wierzbicki Leon.	31. Winter Rudolf.

Jeden otrzymał pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach, — dwóch otrzymało stopień drugi — jedynastu stopień trzeci.

Klasa III. A.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Gostkowski Kazimierz.	2. Kamiński Bolesław.
3. Czajkowski Mikołaj.	6. Marcinkiewicz Kazimierz.
4. Aszkenase Tobiasz.	7. Piotrowski Stanisław.
5. Jasienicki Mikołaj.	8. Buxbaum Abraham.

9. Giliczyński Grzegorz.	16. Bartoszewski Zdzisław.
10. Widt Seweryn.	17. Sało Antoni.
11. Feldstein Hermann.	18. Kozub Jan.
12. Gizowski Bohdan.	19. Jawornicki Tadeusz.
13. Ehrbar Karol.	20. Cierpień Józef.
14. Zaleski Mikołaj.	21. Acht Wincenty.
15. Kozłowski Stanisław.	

Siedmiu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Dwóch otrzymało stopień drugi. Sześciu otrzymało stopień trzeci.

Klasa III. B.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Holitscher Jan.	2. Łukasiewicz Floryan.
3. Bartmann Paweł.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Skwronski Kazimierz.	17. Kukielski Jan.
5. Karol Dawid.	18. Kahofer Fryderyk.
6. Mayer Ludwik.	19. Zwilling Oswald.
7. Sekowski Julian.	20. Kai Joel.
8. Bastgen Stanisław.	21. Rawski Julian.
9. Tomasik Józef.	22. Graf Leon.
10. Rosinkiewicz Stefan.	23. Nazarewicz Michał.
11. Speiser Otton.	24. Mańkowski Karol.
12. Saller Alfred.	25. Wohlfeld Maurycy.
13. Kościuk Tadeusz.	26. Rolle Włodzimierz.
14. Staub Gedalie.	27. Weigel Józef.
15. Cukier Franciszek.	28. Gołąb Franciszek.
16. Wittmann Henryk.	

Czterech otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Dwóch otrzymało stopień trzeci.

Klasa III. C.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Hoffman Jan.	2. Woynarowski Władysław.
3. Wereszczyński Romuald.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Krzykiewicz Zygmunt.	11. Retzer Adam.
5. Gerzabek Ferdynand.	12. Sroczyński Władysław.
6. Głogoszewski Sylwester.	13. Grabscheid Marek.
7. Gawlik Gustaw.	14. Sembratowicz Józef.
8. Andraszek Jan.	15. Karaczewski Julian.
9. Münnich Henryk.	16. Babiński Emil.
10. Knauer Alojzy.	17. Schneider August.

18. Veltze August.
19. Zbrożek Włodzimierz.
20. Temoftyjewicz Ludwik.

21. Ślaski Artur.
22. Ludwig Karol.

Jedenastu otrzymało pozwolenie poprawienia jednego przedmiotu po wakacjach. Czterech otrzymało stopień drugi, Czterech otrzymało stopień trzeci.

Klasa IV. A.

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Maż Karol. 2. Rittel Salamon. 3. Piasecki Witold. 4. Frühauff Karol. 5. Derkacz Michał. 6. Richtmann Karol. 7. Pezl Władysław. 8. Bojarski Włodzimierz. 9. Brandler Wolf. 10. Malinowski Ludwik. 11. Baczyński Stanisław. 12. Freund Stanisław. 13. Zerygiewicz Kajetan.	14. Murawel Jan. 15. Ślawiczek Władysław. 16. Marmorosz Krzystof. 17. Mglej Jan. 18. Chowanetz Radzimierz. 19. Bałlaban Józef. 20. Zerygiewicz Józef. 21. Obogi Oswald. 22. Urbański Włodzimierz. 23. Meth Hermann. 24. Krykiewicz Adam. 25. Kula Jakób. 26. Kochanowski Stanisław.

Dwunastu otrzymało pozwolenie poprawienia jednego przedmiotu po wakacjach. Jeden otrzymał stopień drugi. Trzech otrzymało stopień trzeci.

Klasa IV. B.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymał:

1. Kostkiewicz Władysław.

Stopień pierwszy otrzymali:

2. Grosse Zenon. 3. Freukl Joachim. 4. Frey Jakób. 5. Gamrat Szczesny. 6. Eustachiewicz Aleksander. 7. Bilwin Klemens. 8. Hordyński Tadeusz. 9. Maxymowicz Emil. 10. Czarnecki Szczepan. 11. Prugar Tadeusz.	12. Przybyła Franciszek. 13. Horoszkiewicz Tadeusz. 14. Rödlich Jakób. 15. Rödlich Leopold. 16. Łodziński Tadeusz. 17. Kamiński Władysław. 18. Zaleski Wincenty. 19. Adamek Karol. 20. Endemann Wiktor.

Ośmiu otrzymało pozwolenie poprawienia jednego przedmiotu po wakacjach. Trzech otrzymało stopień drugi. Trzynastu otrzymało stopień trzeci.

Klasa IV. C.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymał:

1. Scholtz Paweł.

Stopień pierwszy otrzymali:

2. Sternberg Eliasz. 3. Kniker Febus. 4. Gablenz Wiktor. 5. Suchodolski Władysław. 6. Świechowski Leopold. 7. Tymoftejewicz Julian. 8. Kociński Henryk. 6. Sprinc Henryk. 10. Jampoler Adolf. 11. Szestakiewicz Ignacy. 12. Zimmermann Franciszek. 13. Hochfeld Henryk. 14. Jaremowicz Wiktor. 15. Scholtz Maxymilian.	16. Scholtz August. 17. Westel Adolf. 18. Thur Dawid. 19. Rybakowski Józef. 20. Sikorski Stanisław. 21. Gołogórski Emil. 22. Metzger Edward. 23. Reiss Alfred. 24. Gruszecki Tadeusz. 25. Strutyński Mieczysław. 26. Sikorski Jan. 27. Stojałowski Władysław. 28. Lerch Juliusz.

Siedmiu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Jeden otrzymał stopień drugi. Dziewięciu otrzymało stopień trzeci.

Klasa V. A.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Blaim Kornel.	2. Hubrich Maryan.

Stopień pierwszy otrzymali:

3. Sznuk Zdzisław. 4. Daniłowicz Seweryn. 5. Girtler Ernest. 6. Solowij Feliks. 7. Burda Władysław. 8. Błażyński Aleksander. 9. Gdula Emil. 10. Klötzel Hennech. 11. Lewitowicz Franciszek. 12. Danek Adolf.	13. Chemezuk Mikołaj. 14. Babisz Franciszek. 15. Pajaczkowski Karol. 16. Czarnecki Stanisław. 17. Gella Kazimierz. 18. Lachmund Jan. 19. Babath Leib. 20. Batsch Edmund. 21. Busch Ludwik. 22. Radwan Wirgiliusz.

Dziesięciu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Jeden otrzymał stopień drugi. Trzech otrzymało stopień trzeci.

Klasa V. B.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Sedlaczek Koustanty.	2. Moszoro Michał.
3. Marcinkiewicz Roman.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Jezierski Antoni.	11. Południowski Józef.
5. Kastory Bolesław.	12. Niedzielski Stanisław.
6. Patlewicz Franciszek.	13. Gniewosz Jan.
7. Mondschein Bernard.	14. Kamiński Franciszek.
8. Moldauer Izidor.	15. Urbański Izidor.
9. Betkowski Włodzimierz.	16. Margules Zygmunt.
10. Mieser Józef.	17. Windakiewicz Edward.

Dziewięciu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Pięciu otrzymało stopień trzeci.

Klasa V. C.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Kostrakiewicz Włodzimierz.	2. Witkowski Władysław.
3. Heinrich Antoni.	

Stopień pierwszy otrzymali:

4. Obertyński Medard.	13. Gruszecki Wincenty.
5. Heilmann Władysław.	14. Rekucki Józef.
6. Bruchnalski Kazimierz.	15. Kopecki Władysław.
7. Borecki Leon.	16. Solecki Kornel.
8. Spaltenstein Franciszek.	17. Zdobnicki Stanisław.
9. Schindler Rudolf.	18. Woźniakiewicz Edmund.
10. Sikorski Antoni.	19. Lilienfeld Marek.
11. Bunsch Alojzy.	20. Müller Jan.
12. Schauschula Józef.	

Pięciu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Dwóch otrzymało stopień drugi. Sześciu otrzymało stopień trzeci.

Klasa VI. A.

Stopień pierwszy z wyszczególnieniem otrzymał:

1. Acht Kazimierz.

Stopień pierwszy otrzymali:

2. Rappaport Jonasz.	4. Silberstein Maurycy.
3. Steczkowski Waleryan.	5. Toth Dyonizy.

6. Terlecki Wiktor.	14. Demieński Henryk.
7. Kurzer Herman.	15. Hlebowicki Hieronim.
8. Brzechowski Franciszek.	16. Richtman Franciszek.
9. Bałtarowicz Wiktor.	17. Alma Maryan.
10. Sokal Aron.	18. Charkiewicz Stanisław.
11. Klaar Chaim.	19. Getębski Juliusz.
12. Anc Włodzimierz.	20. Gruszecki Henryk.
13. Waligórski Franciszek.	21. Dyrdoń Paweł.

Ośmiu otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Jeden otrzymał stopień drugi. Pięciu otrzymało stopień trzeci.

Klasa VI. B.

Stopień piérwszy z wyszczególnieniem otrzymali:

1. Kostkiewicz Franciszek.	2. Sopuch Rainer.

Stopień piérwszy otrzymali:

3. Poluszyński Ferdynand.	14. Stanek Franciszek.
4. Baracz Erazm.	15. Müller Antoni.
5. Maywalt Zygmunt.	16. Zimny Jan.
6. Jasiński Zygmunt.	17. Seitz Jan.
7. Steinthal Mojżesz.	18. Link Franciszek.
8. Sedlaczek Kazimierz.	19. Mach Jan.
9. Sławuszewski Zygmunt.	20. Kramarzewski Jan.
10. Lewak Antoni.	21. Liskowacki Kazimierz.
11. Wojciechowski Karol.	22. Lögler Antoni.
12. Truszkowski Aleksander.	23. Kuhu Gustaw.
13. Berezowski Marcelli.	

Czterech otrzymało pozwolenie poprawienia noty z jednego przedmiotu po wakacjach. Jeden otrzymał stopień drugi. Siedmiu otrzymało stopień trzeci.

Klasa VII.

Stopień piérwszy z wyszczególnieniem otrzymał:

1. Schier Aleksander.

Stopień piérwszy otrzymali:

2. Jurkiewicz Władysław.	9. Landesberg Chaim.
3. Lazarus Józef.	10. Stachiewicz Piotr.
4. Weiser Henryk.	11. Miączyński Antoni.
5. Kolischer Arnold.	12. Steifer Maryan.
6. Fredro Szczepan.	13. Wakanowski Alfred.
7. Nelken Samuel.	14. Marciukiewicz Witold.
8. Hellebrand Innocenty.	15. Bojarski Franciszek.

16. Bałtarowicz Leon.	20. Konopacki Antoni.
17. Seeliger Aleksander.	21. Winogrodzki Władysław.
18. Szatkowski Henryk.	22. Markowski Włodzimierz.
19. Skulski.	23. Brunek Ignacy.

Czterech otrzymało pozwolenie poprawienia po wakacjach. Dwóch stopień drugi, a jeden stopień trzeci.

Wynik egzaminów dojrzałości.

w roku szkolnym 1875/6.

A. Do egzaminu poprawczego d. 17. września 1875 r. zgłosiło się 20 abiturjentów, którzy otrzymali pozwolenie poprawiania noty z jednego przedmiotu po 6 tygodniach, między tymi 2 z zakładów obcych, a mianowicie:

1. Deryng Władysław.	11. Rudnicki Ludwik.
2. Diehl Adolf.	12. Schomek Wilhelm.
3. Godzieliński Seweryn.	13. Świętecki Jan.
4. Goebel Ludwik.	14. Todschilder Leopold.
5. Gürtler Stanisław.	15. Weintraub Hersch.
6. Laukotka Edward.	16. Wierzbicki Eustachy.
7. Niedzielski Edward.	17. Wysocki Mieczysław.
8. Oskard Leon.	18. Zagórski Zdzisław.
9. Ostrowski Jan.	19. Zubrzycki Franciszek.
10. Romaszkan Jędrzej.	

Ci wszyscy złożyli egzamin i otrzymali świadectwo dojrzałości, jeden zaś z obcego zakładu reprobowany został na pół roku.

B. Do egzaminu dojrzałości w dn. od 12. do 14. marca 1876. zgłosiło się 13 abiturjentów; z tych otrzymali świadectwo dojrzałości:

1. Cholewkiewicz Leon.	6. Łoś August.
2. Falta Tytus.	7. Porth Stanisław.
3. Hussarski Franciszek.	8. Sikorski Maurycy.
4. Kaiser Stanisław.	9. Stetkiewicz Ignacy.
5. Loegler Teodor.	

Jeden cofnięty został na rok, a dwóch bez terminu.

C. Do egzaminu dojrzałości z końcem roku szkolnego (od 26. czerwca do 4. lipca) zgłosiło się 32 abiturjentów, między tymi było 6 externistów.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1. Blaustein Samuel.	8. Miączyński Antoni.
2. Fredro Szczepan.	9. Schier Aleksander.
3. Hellebrand Innocenty.	10. Skulski Tytus.
4. Jurkiewicz Władysław.	11. Weiser Henryk.
5. Kolischer Arnold.	12. Winogrodzki Władysław.
6. Lazarus Józef.	13. Wittek Rudolf.
7. Markowski Włodzimierz.	

Z jednego przedmiotu reprobowano na sześć tygodni 7 — na pół roku 9 — bez terminu 3.

Kronika.

Rok szkolny 1875/6 rozpoczął się jak zwykle dnia 1. września uroczystym nabożeństwem w kościele OO. dominikanów, przyczem młodzież szkolna odśpiewała „Hymn ludu.“

Pierwsze dni zajęły zapisy uczniów, egzamina poprawcze i wstępne, poczem zostały uporządkowane klasy, i natychmiast rozpoczęła się regularna nauka w całym zakładzie.

Liczba zapisanych i przyjętych do zakładu uczniów, okazała się w tym roku cokolwiek mniejsza, niż w latach poprzednich, ale zawsze jeszcze była tak znaczna, że musiano w sześciu klasach tworzyć oddziały równorzędne, a mianowicie po trzy w klasach I—V, a dwa w szóstej klasie. Razem więc było w tym roku 18 oddziałów, z których 12 było umieszczonych w ratuszu, 6 zaś w zabudowaniu zwanem: „dom narodny.“

Egzamina wstępne, przedsiębrane z uczniami zapisanymi do klasy I, okazały w ogóle dość znaczny brak wiadomości przygotowawczych, tak dalece, że musiano odmówić przyjęcia 40 prawie uczniom; coraz bardziej więc daje się czuć potrzeba zaprowadzenia tak zwanego kursu przygotowawczego.

Do innych klas zgłosiło się nowo-wstępujących uczniów w ogóle 35; z tych przyjęto na podstawie egzaminu wstępnego do I klasy 1; do II klasy 9; do III klasy 12; do IV klasy 6; do V klasy 6, jednego nie przyjęto wcale.

Dnia 17. września odbyły się egzamina poprawcze abiturjentów, cofniętych z jednego przedmiotu na 6 tygodni, których wynik podano w poprzednim rozdziale.

Dzień 4. października 1875, jako uroczystość imieniu Najjaśniejszego Pana, obchodził zakład jak zwykle solennym nabożeństwem z odśpiewaniem „Te Deum“ i „Hymnu ludu.“

Pierwsze półrocze szkolne skończyło się z dniem 31. stycznia 1876 rozdaniem świadectw, a dnia 4. lutego nastąpiło już otwarcie drugiego półrocza.

Marcowe egzamina dojrzałości odbyły się w dniach od 12 do 14. marca. Liczba abiturjentów, tudzież wynik tychże egzaminów, podane są w poprzedzającym rozdziale.

Przypadające w ciągu drugiego półrocza dwie uroczystości żałobne, mianowicie dnia 2. marca za duszę Jego Ces. Mości śp. Cesarza Franciszka I, a 28. czerwca za duszę Jego Mości Ces. Ferdynanda Dobrotliwego, obchodził również ten zakład udziałem swoim w nabożeństwie żałobnym.

Przy końcu już roku szkolnego, bo w połowie miesiąca czerwca, wizytował przez dwa dni nasz zakład z polecenia Jego Eksceł. ministra oświecenia c. k. inspektor rządowy i komisarz ministerjalny p. Antoni Maresch, szczególnie co do nauki języka niemieckiego.

Do Sakramentu pokuty przystępowała młodzież szkolna w ciągu całego roku szkolnego trzy razy, a mianowicie przy rozpoczęciu roku szkolnego, przed świętami wielkanocnymi, i przy zamknięciu drugiego półroczia; także odbywały się w wielkim tygodniu rekolekcje, podług nowego rozporządzenia wys. ministerstwa oświecenia.

Przy końcu czerwca i na początku lipca, odbywały się egzamina prywatne. Zgłosiło się do tych egzaminów 12 uczniów, a z tych otrzymało promocje 8 uczniów.

Równocześnie z egzaminami prywatnymi odbywały się egzamina promocyjne, i egzamina dojrzałości abiturjentów, a mianowicie w dniach od 16. do 21. pisemne, a w dniach od 26. czerwca do 2. lipca ustne. Liczba abiturjentów i wynik egzaminów dojrzałości podano w poprzedzającym rozdziale.

Zamknięcie roku szkolnego i rozdanie świadectw, nastąpiło po uroczystym nabożeństwie z odśpiewaniem: „Hymnu ludu“, dnia 15. lipca.

Stan zdrowia w tym zakładzie był tego roku pomimo anormalnego powietrza pomyślniejszy niż w latach poprzednich; chorób epidemicznych nie było żadnych, i tylko w skutek słabości piersiowych i gorączkowych, utracił zakład trzech uczniów. Natomiast poniósł zakład tej zimy bardzo dotkliwą stratę przez zgon wielce uzdolnionego i poważanego nauczyciela matematyki, ś. p. Michała Maryniaka, który dnia 7. kwietnia zakończył życie na słabość piersiową w Botzen w Tyrolu, którego też pamięć uczciło grono nauczycielskie wraz z młodzieżą szkolną, uroczystem nabożeństwem żałobnem, odprawioném dnia 29. kwietnia w kościele OO. Dominikanów.

Warunki przyjęcia uczniów do zakładu na przyszły rok szkolny 1876/7.

Zapisy uczniów do zakładu odbędą się w dniach 29, 30 i 31. sierpnia 1876 od godziny 8. do 12. przedpołudniem w kancelaryi dyrekcyi.

Każdy nowy wstępujący do zakładu uczeń powinien zgłosić się w oznaczonym czasie w towarzystwie ojca, matki lub ich upoważnionego zastępcy, wykazać metrykę chrztu lub urodzenia, że ukończył przynajmniej 10 rok wieku, a jeśli uczeszczał przedtem do szkół publicznych, przedłożyć także świadectwo szkolne z ostatniego półroczia. Zarazem obowiązany jest uczeń złożyć przy zapisie 2 zlr. 10 centów jako takse wstępną i przynajmniej 1 zlr. w. a. na bibliotekę, które to pieniądze w razie niezłożenia egzaminu wstępnego będą mu zwrócone.

Uczniowie wstępujący do 1. klasy muszą dnia 1. września 1876 poddać się pisemnemu, a w następnych dniach ustnemu egzaminowi wstępnemu, przyczém wymagana będzie od nich znajomość elementarna

języka polskiego i niemieckiego, tudzież należyta biegłość w czterech działaniach arytmetycznych.

Uczniowie wstępujący do klas wyższych muszą również, jeżeli nie przychodzą z istniejących c. k. wyższych szkół realnych, zdawać egzamin wstępny za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 12 złr., a dopiero od wyniku tego egzaminu zależać będzie, do której klasy zakładu tutejszego mogą być przyjęci. Prócz tego musi każdy nowo-wstępujący uczeń, jeżeli przechodzi do tego zakładu z gimnazjum lub innej c. k. wyższej klasy realnej, wykazać się nie tylko świadectwem szkolnym z ostatniego półrocza, ale także potwierdzeniem dyrekcji dotyczącego zakładu naukowego, że przyjęciu jego do innego zakładu naukowego nic nie stoi na przeszkodzie. Egzamina wstępne tych uczniów odbywać się będą w pierwszych dniach września.

Zgłaszający się do zapisu kandydaci, którzy przedtym do żadnej szkoły publicznej nie uczęszczali, lub od dłuższego czasu uczęszczać przestali, muszą wykazać dokumentem legalnym, gdzie i czym zajmowali się dotychczas, i że co do ich moralności nie zachodzi żadna zgola wątpliwość.

Nakoniec uczniowie tutejszego zakładu, którzy chcą przejść do klasy wyższej, muszą również z rodzicami, opiekunem lub ich zastępcą zgłosić się do zapisu w oznaczonym czasie. Ci uczniowie nie płacą już taksy wstępnej, ale obowiązani są złożyć przy zapisie przynajmniej 1 zł. na środki naukowe.

Najgłówniejsze przepisy szkolne.

1. Każdy uczeń tego zakładu jest obowiązany, wszelkie rozporządzenia, wychodzące z dyrekcji zakładu, jak najściślej wypełniać i każdemu członkowi grona nauczycielskiego zawsze i wszędzie należytą cześć okazywać.

2. Sale naukowe otwiera się na 10 minut przed rozpoczęciem nauki. Przez ten czas powinni wszyscy uczniowie z należytą przyzwoitością w swojej klasie zgromadzić się, zająć niezwłocznie przeznaczone dla siebie miejsca, i spokojnie oczekiwać rozpoczęcia wykładu. Włóczenie się po kurytarzach, hałasowanie w klasie, jakoteż spóźnianie się na godziny wykładowe, podlegają karze.

3. Na godziny wykładowe powinien uczeń przynosić wszelkie przepisane książki, zeszyty i inne przybory naukowe, ale nadto nic więcej; przynoszenie przedmiotów, nie mających żadnego związku z nauką szkolną, jest zabronione.

4. Podczas wykładu może być uczeń wywołany z klasy tylko w nagłych wypadkach, i to za pozwoleniem dyrekcji. Uczniowie, wypukający kolegów z klasy, będą karani.

5. Wychodzenie ze szkoły w ciągu nauki może być dozwolone tylko w nagłych wypadkach.

6. Skupianie się i wałęsanie po kurytarzach podczas zmiany godzin lub w czasie wypoczynku jest surowo zakazane.

7. Wszelkie naruszanie, psucie lub zanieczyszczanie lokalów i sprzętów szkolnych, jakoteż środków naukowych, jest jak najsurowiej zabronione; wykraczający nie tylko obowiązany jest wynagrodzić szkodę, ale nadto podpada karze w miarę swego przewinienia. Jeżeli sprawcę szkody wykryć nie można, natenczas muszą wszyscy uczniowie tej klasy, w której szkoda wyrządzoną została, ponieść kosztów naprawy uszkodzonego przedmiotu, albo też sprawienia nowego.

8. Po skończonej nauce w szkole mają uczniowie spokojnie i przyzwyczajenie udawać się do domu.

9. Także i po za obrębem szkoły powinno zachowanie się uczniów odpowiadać wymaganiom moralności i przyzwoitości.

10. W obcowaniu ze sobą powinni uczniowie postępować uprzejmie i grzecznie, mimowolne urazy wzajemnie przebaczać, rozmyślnych nie odpłacać zemstą, zło po bratersku odradzać, do dobrego radą i przykładem zachęcać.

11. Wszelkiego rodzaju darowizny, sprzedaże lub frymarki pieniężne, jakoteż urządzenie loteryi w szkole, są zakazane.

12. Urządzanie składek pieniężnych pomiędzy uczniami na jakie bądź cele prywatne, na upominki dla członków grona nauczycielskiego i t. p. nie są dozwolone; składki na cele publiczne mogą być urządzone tylko za wyraźnem pozwoleniem Wys. Rady szkoln. kraj.

13. Żaden uczeń nie może ani jako członek, ani jako słuchacz brać udziału w jakichkolwiek stowarzyszeniach, nie wolno też uczniom zawiązywać żadnych stowarzyszeń między sobą.

14. Schadzki i zgromadzenia uczniów w znaczniejszej liczbie na ćwiczenia naukowe lub zabawy, mogą się odbywać tylko za pozwoleniem i pod dozorem grona nauczycielskiego.

15. Niewolno uczniom bez szczególnego pozwolenia swoich nauczycieli występować publicznie z płodami ducha swojego; także nie mogą oni brać udziału w przedstawieniach publicznych.

16. Odwiedzanie miejsc publicznych, jako to: restauracyi, cukierni, kawiarni i t. p., tudzież uczęszczanie do teatru i na inne przedstawienia publiczne, dozwolone jest tylko w towarzystwie rodziców lub ich zastępców; także palenie tytoniu, jako nieodpowiedne ani wiekowi, ani stosunkom, ani też celom naukowym uczniów, jest stanowczo zabronione, i wszelkie wykroczenia w tym względzie będą surowo karane.

17. Uczeń obowiązany jest uczęszczać bez przerwy do szkoły. W razie ważnej przeszkody powinien z przedłożeniem pisemnej prośby ze strony ojca lub jego zastępcy wyjednać sobie na krótki czas uwolnienie od gospodarza klasy, na kilkodniowy zaś przeciąg czasu od dyrektora.

18. Wypadki słabości lub inne nieprzewidziane przeszkody mają być w przeciągu 24 godzin ustnie lub pisemnie oznajmione gospodarzowi klasy; za przybyciem zaś nanowo do szkoły powinien uczeń w każdym razie wykazać wiarogodnym pisemnym świadectwem powód i czas swojej nieobecności. Ośmiiodniowa, żadnym poprzedzającym

zawiadomieniem nieusprawiedliwiona nieobecność w szkole, będzie uważana za dobrowolne wystąpienie z zakładu, i nastąpi wymazanie ucznia z katalogu. O wystąpieniu z zakładu ma każdy uczeń zawiadomić dyrekcją i gospodarza klasy.

19. Rodzice lub opiekunowie uczniów z prowincyi powinni ustnie lub pisemnie zawiadomić dyrekcją, gdzie ucznia umieścili i na kogo zdali obowiązki i prawa domowego nadzoru z taką samą odpowiedzialnością wobec zakładu, jaką cięży na nich samych. Również musi być oznajmiona dyrektorowi lub gospodarzowi klasy każda zmiana tego nadzoru; gronu zaś nauczycielskiemu przysłuza prawo w takim razie, jeżeli nadzór domowy z słusznych powodów uważa nieodpowiednim lub szkodliwym dla ucznia, żądać wyberu innego nadzorcey, a w razie oporu ze strony rodziców lub opiekunów przedłożyć krajowej władzy szkolnej wniosek o wykluczenie dotyczącego ucznia z zakładu.

20. Tylko rodzice, opiekunowie lub odpowiedzialni ich zastępcy, mogą w ciągu roku szkolnego zasięgać u nauczycieli wiadomości o postępie i zachowaniu się uczniów. Tak zwani instruktorowie prywatni; muszą mieć do tego wyraźne pisemne upoważnienie ze strony rodziców lub opiekuna.

21. Wszelkie przekroczenie tych przepisów szkolnych pociąga za sobą karę, która od prostego skarcenia stopniowana być może aż do wykluczenia ucznia ze wszystkich publicznych zakładów naukowych państwa. Uczniowi, który uchyla się od poniesienia zasądzonej kary wystąpieniem z zakładu, nie będzie wydane świadectwo odejścia.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych z roku szkolnego 1875/6.

Okólnik z dnia 14. sierpnia 1875 l. 8295, o pomnożeniu etatu profesorów przy gimnazyach o jedną posadę dla nauczyciela mającego kwalifikację do języka niemieckiego.

Okólnik z dnia 25. sierpnia 1875 l. 5268 względem używania tylko aprobowanych książek szkolnych.

Okólnik z dnia 28. sierpnia 1875 l. 9091, względem zaliczenia geografii Kluna opracowanej przez Starkla w poczet książek dozwolonych.

Okólnik z dnia 4. września 1875 l. 9056, zaliczający Wypisy Amborskiego w poczet książek dozwolonych.

Okólnik z dnia 5. września 1875 l. 9000, zaliczający geografii Szarańewicza w poczet książek szkolnych.

Okólnik z dnia 12. września 1875 l. 9767, zaliczający w poczet książek szkolnych, książkę: „Istoria katolickoi cerkwi“ według Derflera.

Okólnik z dnia 7. listopada 1875 l. 8894, zaprowadzający jako książkę szkolną Wappiera: „Naukę wiary katolickiej“ przekładu x. Świsterskiego.

Okólnik z dnia 20. listopada 1875 l. 12390, o nauce historii kraju rodzinnego.

Okólnik z dnia 5. grudnia 1875 l. 9970, zaliczający książkę „Fizyka dla niższych szkół gimnazyalnych i realnych“. Dra. Czesława Rodeckiego w poczet książek szkolnych.

Okólnik z dnia 8. grudnia 1875 l. 8510, polecający „Geografią Galicyi“ L. Tatomira.

Okólnik z dnia 24. grudnia 1875 l. 12376, polecający rysunki Storka do zakupienia.

Okólnik z dnia 9. lutego 1876 l. 622 względem feryj szkolnych.

Okólnik z dnia 10. lutego 1876 l. 9415, zaliczający książkę: „Geometria wykreślna dla szkół średnich“ przez Maszkowskiego w poczet książek dozwolonych.

Okólnik z dnia 29. lutego 1876 l. 517 o zatwierdzeniu stałym w nauczycielstwie.

Okólnik z dnia 14. marca 1876 l. 2083 — 2179 o rekolekcjach wielkanocnych.

Okólnik z dnia 6. kwietnia 1876 l. 2577 względem zaliczenia w poczet książek poleconych do użytku szkolnego: „Wypisów polskich dla klas niższych“.

Okólnik z dnia 27. kwietnia 1876 l. 3822 z ogłoszeniem rozporządzenia Ministerstwa obrony krajowej, normującego przeprowadzenie tegorocznych ćwiczeń.

Okólnik z dnia 5. maja 1876 l. 1182 względem pobierania taks wstępnych.

Okólnik z dnia 11. maja 1876 l. 1814 o wadach w wykładzie nauk i o przeciążaniu uczniów.

Okólnik z dnia 12. maja 1876 l. 3509 względem ostrożności przy używaniu farb, truciznę zawierających.

Okólnik z dnia 26. czerwca 1876 l. 4853, względem zaliczenia geografii Baranowskiego i Dziedzickiego w poczet książek dozwolonych.

Okólnik z dnia 10. czerwca 1876 l. 5533 względem zoologii Nowickiego.

Okólnik z dnia 8. czerwca 1876 l. 10715, polecający książkę: „Botanika Jerzykiewicza“ dla biblioteki szkół średnich.

Okólnik z dnia 15. czerwca 1876 l. 5512, z zawiadomieniem, że oficerowie rezerwiści profesorowie, mają na wniesione prośby odbywać ćwiczenia w czasie feryi.